

Surgeon General's Office

LIBRARY

Section,

No.

95670

DE
NATVRA
FOETVS
DISPVATIO.

Auctore
IOANNE SISINIO
AMABILI.

R O M AE,
Ex Typographia Andreae Phai.
M. DC. XV.

SVPERIORVM PERMISSV.

2613
Imprim. si videbitur Reuerendiss. P. Mag.
Sac. Pal. Apost.

Cæsar Fidelis Vicesg.

De Mandato Reuerendiss. D. Mag. Sac. Pal.
Apost. hunc Librum de Natura Fœtus
disputatio inscriptum auctore Io. Sisinio
Amabili perlegi diligenter, Nihilq; S. R.
E. bonisvè moribus contrarium in eo in-
ueni in quorum fidem &c. Hac die de-
cima Iunij 1615.

Ego Prosper Martiatius Med. Phys.
manu propria.

*F. Gregorius Donatus Rom. Mag. & Reue-
rendiss. P. S. P. Apost. Mag. Socius.*

MO MO 3
ILLVSTRISS. ET REVER. D.

CARD. M. ALTO.

IO. SISINIVS AMABILIS.

Illustriſſ. & Reuerendiſſ. Præſul antiquiſſimus mos ſemper fuit aucto-ribus cum primū aliquod opus in lucem ederent, ali-quem ei inſignem

defenſorem, & eximium protectorem præficere, nè vulgi incuria, & errore obumbrarentur. Ego igitur, qui Fabarim, Tiberimq; bibi, te præ aliis operi meo præpoſui uti eum, qui Sacra Purpura, piis, benigniſq; moribus inſignitus onus, curamq; Farſenſis littoris, & hominum ſupremo tibi loco tradita ſemper libentiſſime ſuſcepisti, & tenuiſti. Te igitur ſupplex rogo,

A 2 ut

ut hoc de formatione hominis compendium, licet infimum inspecto eius auctore hilari fronte conspicias ; inuenies enim ibi penitioris medicinae documenta à medicorum Principe Hip. aliisque grauiissimis selecta auctoribus, ex quibus facile discitur cognitio humanae vitae , & corporis principii, & quantum Deo conditori Opt. debeamus, quantumque nostrae fragili materiae minimè fidamus. Hoc igitur humanae vitae speculum tibi dicaui, ut iuuentutis meae primores fructus acerbos licet, & insipidos tua maturitate perficeres, meque unum ex tuis agnosceres deuinctissimum. Vale.

PRAEFATIO.⁵

E Fœtus Natura
disputare & vtilli-
mū ſemper, ac dif-
ficillimū exiſtima-
ui, vtillimū, quidē
q̃a homo ſuæ pri-
mordia generatio-
nis aſpiciēs, & Deū
conditorem admi-

rari non deſinet, & ſe ipſum ad inſtar cæte-
rorum animantium ex ſemine procreatum,
ac in matris vtero tot incommodis, ac pe-
riculis coarctatum videns (& ſi adamantini-
um cor habere credatur) non ſe mitiſſi-
mum reddat, & humanum; ſi quidem in
matris vtero Fœtus adeo conſtrictus adeſt,
ac conſtipatus, vt ne ſua quidem membra
extendere valeat, ſed ad modum Erinacei
complicata in orbem cogat adeo, vt manus
ad genas, caput prope pedes habeat, nec
noſſe detur, an caput ſurſum, vel deorſum
ſitum ſit, vt Hip. lib. de nat. fœtus affirmat,
& Auic. lib. 3. ſen. 21. tract. 1. cap. 2. in fin.
difficiliſſimam vero diſputationem huiusmo-
di exiſtimauit Gal. verſus finem lib. qui de
Fœtus formatione inſcribitur, & in princi-
pio libelli, an omnes animalis partes ſimul

fiant , vbi quæ partes prius : quæ postèrius procreentur, se non nosse ait , sed Deum euidenter scire, qui eas plasmavit, cuius quidem difficultatis ratio est euidens, quia cum semen in reconditis vteri partibus , & à nostro sensu remotis cōcreseat in animal, nec oculis cerni queat eius augmentum mirum non est, si ratio, de his, quæ solus sensus iudicat , certo , & infallibiliter affirmare nequeat . Ego tamen ea referre determinavi, quæ probabiliora , & veriora ab antiquis scripta sunt , nouarumque opinionum auctor esse nolui, vbi antiquitas scopum attingisse visa est . Nostra igitur tractatio erit de externis Foetus causis, de efficiente , de forma, materia, situ, loco, tempore , de partibus prius vel potest genitis, de similitudinis , & dissimilitudinis causa , de foecunditate, sterilitate, partus difficultate, abotru, mola , monstro tandem, ac Hermaphrodito. Quæ omnia absolutā videntur Foetus naturā demonstrare . Nunc ergo ad primum caput accedamus.

DE CAUSA EXTERNA.⁷

Fœtus. Cap. I.

Dicimus ergo exteram fœtus causam, quemadmodum etiam plantarum, & frugum esse ambientem aerem astris alteratum, ut enim (inquit Philosophus) sol & homo generant hominem, quam enim vim habeant astra in temporum mutationibus, & in humanis generationibus statim enarrabo: mittam Iudiciariam Astrologiam, quam semper nugas censui uti circa contingentia, & hominis arbitrium omnino liberum versantem, sed de ea tantum loquar Astrologia, quam medicus nosse debet uti corpora inclinans, & alterans arbitrium, & animum immaterialem, & omnibus astris imperantem non tangente, de his igitur Auic. in cant. lib. tract. i. à n. 100. vsq; ad 104. cap. de aere, & seq. de reb non natur. hæc habet. Sol habet iudicia super aerem, qui quidem manifestatur in temporibus anni ex impræssionibus: climata etiam habent super hæc iudicia (& bene quidem tempora anni proponit, & climata, quia pro temporum, & climatum differentia, varios astra fortiuntur effectus, ut de frugibus in primis patet, cum nec omni anni tempore, nec omni climate eedem æquē

gingantur, & crescant) subdit postea, aer etiam immutatur, & alteratur ratione alicuius astri Orientis, vel Occidentis, cum enim sol appropinquat inflammatis stellis, incendit, & inflamat aerem; hoc siquidem verum est, in tantum etiam, quod cum inflammata elongantur aliquo modo à sole, videamus aerem aliquantulum infrigidari. Si etiam stellæ, quæ dicuntur infortunatæ fuerint in exaltatione sua, significabunt super corruptionem animatorum: si verò, quæ fortunatæ dicuntur; fuerint ibidem, significabunt salutem eorundem omnimodam. Et lib. 4. fen. 1. tract. 4. cap. 1. vbi de febre pestifera verba facit, versùs medium. Pestilentiales verò fiunt ex aere turbido, & humido: & febres in aere humido sunt pluris euentus, sed sunt minoris acuitatis, & longioris spatij. In æstate verò sicca paucae pluuiæ sunt minoris euentus, & maioris, acuitatis, & velocioris separationis, & meliora tempora sunt, quæ seruant naturam suam, & principium omnium harum alterationum sunt formæ ex formis cœli facientes esse necessarium illud, cuius aduentus ignoratur, licet sint quidam, qui dixerunt in eo aliquid non proportionatum ad causam eius, immo oportet, vt scias, quod causa prima longinqua ad illud sunt figuræ cœlestes,

lestes, & propinquæ dispositiones terrestres. Et quando faciunt necessario virtutes agentes cœlestes, & virtutes patientes terrestres humectationem vehementem aeri, eleuantur vapores, & fumi ad ipsum, & sparguntur in ipso, & putrefaciunt eum cum caliditate debili, & quādo fit aer secundum hunc modum, venit ad cor, quare corrumpit complexionem spiritus, qui est in ipso, & putrefit, quod circumdat ipsum de humiditate, & accidit caliditas egressa à natura, & spargitur in corpore causa fluxibilitatis suæ, & fit febris pestilentialis, & communicat multitudo hominum, qui iterum habent in se ipsis proprietatem præparationis: agens enim solum cum peruenit, & patienti non est præparatio, non accidunt actio, & passio: & præparatio corporum ad illud, in quo fumus de passione est, vt sint plena humoribus malis; nam munda non forsitan patiuntur ex illo, & corpora debilia iterum patientia sunt ex ea, sicut illa, quæ multiplicant coitū, & corpora dilatatorū pororū humida multæ balneationis.

Et Gal. lib. 17. de usu part. quis igitur adeo est demens, aut operum naturæ inimicus, qui non ex cute statim, & ijs, quæ primum occurrunt, artem opificis intelligat? quis non statim animo concepit mentem

quan-

quandam esse, quæ vim habeat admirabile, quæq; terras omnes præuadens in omnes eius partes extenditur. vbiq; certe animalia procreari videas, quæ constructionē habent admirabilem. Quanquam quænam vniuersi pars terra est ignobilior: Attamen, mens quædam cernitur ad ipsam à corporibus superioribus peruenisse, quæ si quis contemplatus fuerit, statim substantiæ pulchritudinem admirabitur, primum, ac maximè Solis, post ipsum Lunæ, deinde siderum, in quibus par est, quanto corporis substantia eis est purior, tanto etiam mentem inhabitare corporibus terrestribus meliorem, ac perfectiorem; cum enim in limo, in colluie, in paludibus, in plantis, fructibusq; putrentibus animalia gingantur, quæ vires illius, qui se se condidit, ostendunt mirificas, quid de corporibus superioribus est putandum: Licet autem ipsam perspicias naturam, vel in ipsis hominibus, si Platonem, Aristotelem, Hipparcum, Archimedes, ac plures alios contempleris. Cum igitur in tanta colluie (quo enim alio modo quis appellet id, quod ex carne, sanguine, pituita, ac bile vtraq; est conflatum) mens gingatur adeo eximia, quantam eiusdem putandum est esse excellentiam in Sole, Luna, alijsq; sideribus? Mihi quidem, dum
hæc

hæc mente reuoluo, non exigua quædam mens huiusmodi per ipsum etiam aerem, nos ambientem videtur esse extensa; fieri enim non potest, cum lucis ipsius Solis sit particeps, vt non etiam vim ab ipso assumat. Nec dubito, quin mihi sis subscripturus, si modo artificium, quod animalibus inest, diligenter, ac iuste examinaris, neq; (quod dixi) contrariæ de ipsius vniuersi elementis opinioni, quam temere quidam posuerunt, inhæseris; nam si quis nulli sectæ addictus, sed libera sententia rerum cōsiderationem inierit, conspicatus in tanta carnum, ac succorum colluie tantam mentem habitare: conspicatus item, & cuius vis animalis constructionē (omnia enim declarant opificis sapientiam) mentis, quæ homini inest, excellentiam intelliget, tum opus de partium vtilitate, quod prius exiguum sibi esse videbatur perfectissimæ Theologiæ verum principium constituet, quæ Theologia multo est maior, ac perfectior tota medicina. Non igitur soli Medico opus de vsu partium est vtile; sed multo certè magis Medico, Philosopho, qui totius naturæ scientiam studeat sibi comparare, eumq; oportet ijs sacris initiari, & c. Accedit Hip. auctoritas ex lib. de aëre, aq. & loc. vbi multa de situ Vrbium, & Regionum vario influxu, ac

Scythæ-

Scytharum præsertim infœeunditate, ac varijs hominum naturis, & formis ex astrorum aspectibus, & climatum situ. Qui prope libri principiũ hæc asserit. Quare qui ea studiosè rimatus fuerit, vniuscuiusq; temporis, ac anni futuri constitutionẽ prædicere poterit, qui videlicet morbi communi affectione ciuitatum sint inuasuri, tum æstate, tum hieme, & quæcunque pericula vnicuique sint timenda ex dietæ, ac victus mutatione, cum enim temporum mutationes, ac astrorum ortus, & occasus obseruauerit, quemadmodum singula horum eueniant, prænoscet vtique, & de anno qualis sit futurus; hoc namq; modo si quis rimatus fuerit, ac præcognouerit temporum occasiones, maximè de singulis sciet, vt plurimũq; sanitatem assequetur, & recta via procedet non minima artis suæ gloria. Quod si cui hæc sublimiora videantur, is si ab hac sententia discedat, discet sanè non minimam partem conferre ad rem medicam ipsam astronomiam, sed omnino plurimum, cum vna cum temporibus, & ventriculi in hominibus mutantur. Et idem Hip. 3. aphor. 12. volens ostendere aeris alterationem maximè fœtum immutare, hæc habet. Si verò hiemens australis, & pluuiosa, & serena fuerit, ver autem siccum, & aquilonium, mulieres,

res, quibus partus ad ver inest, ex quacunque occasione abortiunt: quæ vero parient, imbecillos, & morbidos infantes parient, quare vel statim intereunt, vel tenues, & valedudinari; viuunt : cæteris verò mortalibus difficultates intestinorum, & lippitudines, sicque fiunt, senioribus autem destillationes quæ cito interiment. Ex his ergo patet astrorum, & aeris ad generationem, corruptionemque viuentium corporum vis, atque potestas frigidis, calidis, humidis, siccis, aliisque immodicis qualitatibus, ad cuius euidentiâ iterum Hip. 5. aphor. 62. hæc addit. Quæcunque frigidos, & spissos vteros habent, non concipiunt, & quæcunque præhumidos vteros habent, non concipiunt, extinguatur enim in his genitura, & quæcunque siccis, & magis adurentes; nam ex defectu alimenti corrumpitur semen. Quæcunque verò ex vtriusque mediocrem habent temperaturam, hæc fecundiores sunt : & text. 63. eiusdem. Similiter autem, & in maribus, aut enim propter corporis raritatem spiritus extra fertur, ut semen non transmittatur ad os, vel propter spissitudinem humor non exit foras vel propter frigiditatem non concallescit ita, ut ad hunc colligatur locus, vel propter caliditatem hoc idem accidit, & hæc de his satis. Nunc ad secundum quæsitum accedamus.

DE CAUSA EFFICIENTE.

Cap. I I.

EFFICIENTEM fœtus causam, cæteraq; eius essentiam constituentia, facilius dignoscemus, si fœtus definitionē attulerimus: utq; à nominis notione incipiamus, per fœtum intelligimus quemcunque conceptum in vtero mulieris existentem, genitum ex virili muliebrique semine simul mistis, & alteratis: Realem autem definitionem, essentialēq; afferentes dicimus fœtum esse genituram fœcundam viri, & mulieris in vtero simul mistam, suoq; spiritu inflamatam, à tēperata dispositione vteri, ac seminis facultate coaceruatam, crasse factamq; , menstruūq; sanguine auctam, & in animal formatam. Quæ videtur esse consona Hip. dictis lib. de natura fœtus in principio, Auic. lib. 1. suæ medicinæ fen. 21. tract. 1. cap. 2. & Gal. in libello de fœtus formatione vbi semen opificis rationē habere ait, ac in lib. de semine passim, & lib. 1. præsertim cap. 1. vbi semen, & opificis, & materiæ rationem habere affirmat ex Hip. sentētia. Dico igitur ex suppositis efficiens, & agens esse ipsius seminis formatricem, vteriq; potentiam, ut Gal. ait lib. 1. de sem. cap.

cap. 13. his verbis. Verum iuxta primam ex semine generationem coaceruatus est humor, ex quo vasa ipsa formantur opifex autem ipsius duplex est tum facultas, quæ in ipso semine est, tum quæ in vteri vasis, &c. non enim fœtus solius seminis opus est tanquam agentis, sed etiam vteri vt adiuuantis, recipientis, & alterantis, ex quo nec omne semen fœcundum, nec omnis vterus, & quanquam fœcundum semen in sterilem vterum immittatur, tamen in animal ex mala vteri dispositione non concrevit, sicut nec etiam semen infœcundum in vterum bene temperatum immissum; cum enim agens non agat supra suam potentiam, semen carens sua iusta temperie infœcundum existit, sicut etiam vterus; agens enim agit in dispositam materiã, & generationi proximam: semen ergo cum secundum sui formam agens sit, secundum verò materiam patiat, si vel vis formalis, vel materialis aliquo modo vitietur, fœcundum non est, sicut etiam nec ipse vterus eo modo dispositus; vterus enim & agentis quoque, & patientis rationem habet, sicutq; semen habet materiam fœtus, ita & vterus nempe menstruum sanguinem fœtum nutrientem, & augentem; habetq; formam agentem, quæ est eius temperies, & sicut plantarum semi-

na in sterilem terram proiecta infœcunda fiunt, & inutilia, sic, & hominis semen in sterilem vterum immissum, & è contra licet fœcunda sit terra, si vitium feminis adsit, non nascitur, sic & in fœcundo vtero semen corrumpitur. Quę quidem similitudo in huiusmodi rerũ explicatione videtur ab Hip. indicata in libello de fœtus formatione, vbi à plantarum in terra incremento multa argumenta depromit.

D E F O R M A.

Cap. III.

F O R M A M autem plasmationis fœtus ex dictis colligimus esse ipsorum agentium modum operandi, diximus enim genituram simul misceri, inflari, coaceruari, crassesceri, & augeri; nam hoc modo fœtus in animal cōsurgit; inquit .n. Hip. in princ. lib. de natura pueri. Si genitura ab vtrisq; permanferit in vtero mulieris, primum quidem simul miscetur, vt pote muliere non quiescente, coaceruaturque, ac crassa per calorem euadit: deinde spiritum concipit nempe in calido existens, & postea matre spirante. Deinde vbi spiritu repleta fuerit, viam hic ipse sibi foras facit, & per mediam genituram spiritus erumpit: cum au-

tem

tem spiritui calido via foras facta est; rursus alius frigidus à matre inspirat, atq; hoc facit per omne tempus; calefcit enim vt pote in calido existens, & spiritum frigidum concipit à matre spirante omnia autem, quæ calefcunt, spiritum habent: spiritus autem erumpit, & sibi ipsi viam facit, & foras procedit. Id autem, quod calefcit, rursus in se ipsum alium spiritum frigidum trahit per fissuram, vnde nutritur. Atq; hoc contingit etiam in lignis, & in folijs, cibisq; ac potibus, si fortiter calefciant: eius rei notionem ligna ardentia exhibent omnia enim ligna hoc faciunt, maximè verò subuiridia: spiritus autem, cum foras procedit, circum cæsuram volutatur id, quod semper fieri videmus. Manifesta igitur est ratio cinatio de spiritu quod calidus existens in ligno attrahit alterum frigidum, à quo nutritur, & à se ipso dimittit, nam si non alterum pro eo, quem à se dimittit, attraheret, non volutaretur spiritus foras prodiens, omne enim calidum frigido moderato nutritur, & vbi per calfactum fuerit humidum, quod est in ligno, in spiritum mutatum foras prodit, & qua parte foras exit, ea ipsa calidus, qui inest adhuc in ligno, alterum frigidum spiritum eius loco attrahit, à quo nutritur. Idem faciunt, & folia viridia cum

B

enim

enim incenduntur, spiritum concipiunt, deinde erumpit spiritus, & viam facit, forasq; prodit, & circum volutatur, procedens autem strepitum facit, qua parte inspiratione præbet. Quin, & legumina, & frumenta, & arborei fructus nucû generis calefacta spiritum habent; qui fissura facta foras prodit, & si humida fuerint, ampliorem spiritum emittunt, & rimam maiorem faciunt. Et quid multis opus est? Omnia, quæcunq; calefiunt, spiritum emittunt, & alium frigidum vicissim eius loco attrahunt, à quo nutrimentum sumunt. Atq; hæc necessitates ea gratia à me proditæ sunt, vt cognoscatur quod genitura in vtero calefacta spiritum habet, & emittit, simul autem, & à matre spirante genitura spiritum habet; cum enim mater frigidum attraxerit ex aere in se ipsam, fruitur eo etiam genitura: calida autem est vt pote in calido existens, & tunc sanè spiritum habet, & emittit, atq; ipsa genitura inflata pelliculam acquirit, circumtenditur, quod forinsecus circum ipsam est, continuumq; euadit vt pote viscosum existens, quemadmodum in pane, dum torretur, tenue quiddam pelliculæ specie in superficiem abscedit, ac extat; calefcens enim panis, & inflatus eleuatur: qua parte verò inflatur illic pelliculæ species excitatur, & consistit.

consistit. Genituræ autem calefactæ, & inflatæ ex toto pellicula forinsecus circumdatur verum circa medium genituræ spiritui transitus extra, ac intra fit per pelliculam, & hac parte tenuitas pelliculæ à genitura distat, & paucissimum quid de genitura inest; ipsa autem reliqua genitura rotunda est in pellicula, &c. Et paulo post de genitura sex dierum loquens. Qualis autem erat, ego referam, veluti si quis ovo crudo externam testam circumcirca adimat, in interna vero pellicula inclusus liquor pelliceat. Modus quidem talis erat (& vè abunde dicam) ruber erat liquor, & rotundus, in pellicula verò fibræ quædam albæ, ac crassæ inesse videbantur cum cruore crasso, & albo obuolutæ: circum autem pelliculas foris cruenta vestigia instar sugillatorū, iuxta mediū verò tenue quid eminebat quod mihi vmbilicus esse videbatur, & per illum sane spirationem extra, & intro primum facere apparebat: quin, & pellicula genituram ambiens, ac complectens tota ex illo tenebatur, &c. Et paulò infra. Atq; hæc mihi de huiusmodi dicta sunt, quod genitura in pellicula est, & spiritum habet intro, & foras, & augetur à matre sanguine in vterum descendente, &c. Ibidem. Et augetur volucris in ovo, & coarticulatur

modo eodem, ac consimili veluti puer, &c.
Et post melium lib. censeo enim terræ nascentia omnia viuere ex terræ humore, & qualem terra humorem in se ipsa habet, talem etiam nascentia ex ipsa habere. Sic etiā puer viuit de matre in vteris, & quali mater sanitate prædicta est, talē etiam puer habet. Et infra. Quemadmodū etiam quæ in terra crescunt, à terra nutriuntur, & prout terra habuerit, sic etiam nascentia in terra habent; etenim semen vbi deiectum fuerit in terram humiditate quadam ab ipsa impletur (habet enim in se terra omni genus humorem, vt nascentia nutrire possit) impletum autem humore semen inflatur, & intumescit, & vis, quæ in semine leuissima est, ab humore condensari cogitur, condensata autem à spi itu vis, & humore folia producente semen rumpit, & primum folia foras emergunt: vbi verò emerferint, cum non amplius ab humore in semine existente folia nutrirī possint, rumpitur inferne semē itemq; folia, & semen à folijs coactum vim suam ad inferna demittit, quæ videlicet in ipso restat propter grauitatē, & fiunt radices ex folijs distentæ: post quam autem planta iam firmiter radices egerit, & alimētum à terra sumit, tunc sane totum euanesceit, & in plantam consumitur præter corticem

cem, qui solidior est, iursum autem cortex in terra putrefactus progressu temporis euani-
dus fit, & quædam folia ramos produ-
cunt, &c. Infra. Vbi vero solidior facta
est, & progressu temporis radices egent, tū
iam & venas habet amplas, tum ad super-
nam, tum ad infernam partem: & tunc sane
non amplius aquosum ex terra trahit ali-
mentum, sed crassius, & pinguius, ac copio-
sius, quod calfactum à sole efferuescit in
extremities, & fit fructus iuxta cognatio-
nem ex quali etiam generatus est. Multus
autem ex modico propterea fit, quod sin-
gula ex terra nascentia maiorem vim ex ter-
ra, quam ex eo, unde generata sunt, trahunt,
& efferuescunt non secundum vnum, sed
secundum multa cum autem fructus pro-
dierit, à planta sua nutritur, planta enim a
terra trahens fructui transmittit: sol autem
fructum coquit, & solidū facit, quod aquo-
sius in ipso est, ad se trahens. Atq; hæc mi-
hi dicta sunt de his, quæ ex semine nascun-
tur à terra, & aqua, &c. & inferrius. Quod
si quis considerare velit ea, quæ de his dicta
sunt ab initio vsq; in finem, inueniet natu-
ram omnem consimilem esse, & ex terra
nascentium, & hominum, &c. Ibidem post
quam iam articulatus fuerit puer speciebus
membrorum ipsius augeſcentibus, tunc &

ossa duriora fiunt, & cauantur, atq; hæc à spiritu fiunt. Ibidem. Cæterum caro augescens à spiritu articulatur, & abit in hac vnumquodq; simile ad simile, densum ad densum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & vnumquodq; in propriam regionem abit iuxta cognationem ad id; à quo genitum est, & quæcunq; à densis genita sunt, densa sunt, & quæcunque ab humidis, humida, & reliqua iuxta eandem rationem fiunt in incremento: & ossa durefcunt à calore conglutinata, & sanè ramificantur velut arbor, & tum interna, tum externa corporis adhuc melius articulantur, ipsumque caput distantiam acquirit ab humeris, & brachia, ac cubiti à lateribus, & crura inter se disparantur, & nervi exiliunt circum naturas articulorum, & os per se diducitur, & nasus, & aures eminent in carne, ac perforantur, & oculi implentur humore puro, & pudendum conspicuum fit, vtrum tandem fit, & viscera coarticulantur, & iam etiam supernis partibus spirationem facit tum ore tum naribus, & venter inflatur, & intestina inflata superne per vmbilicum spiritum assumunt, ac disperdunt, & in podicē via fit à ventre, ac intestinis foras, & in vesicam via foras. Atq; hæc oīa à spiritu coarticulantur, nam inflata disparantur omnia iuxta co-

gnationem. Auic. lib. 1. fen. 1. doct. 6. cap. 2. vers. fin. cap. hæc confirmare videtur, & lib. 3. fen. 21. cap. 2. de foetus agens formatione hæc habet. Cum matrix colligitur super sperma, tunc prima dispositionum, quæ aduenit illic, est spumofitas spermatis, & est ex operatione virtutis formatiue: & veritas quidem spumofitatis ipsius, est ex hoc, quod virtus formatiua mouet illuc, quod est: in spermate ex spiritu animali, naturali, & vitali ad mineram vniuscuiusque eorum, vt figatur in ipsa. De his plura Gal lib. 1. de nat. facult. cap. 5. & 6. & de anatomia viu. de anotomia matricis agens sic inquit. In principio enim admiscetur spermata, & fit spuma in eis mediante ventositate eleuante ampullas; in ipsis enim sunt tres spiritus, scilicet naturalis, spiritua- lis, & vitalis, qui mouet materiam quolibet genere motus, quorum quilibet intendit ad generationem propriæ causæ materialis, scilicet spiritus vitalis ad generationem cordis, spiritus naturalis ad generationem hepatis, & animalis ad generationem cerebri. Subintrante ergo in profundum spermatis ventositate, actione trium spirituum in medio nascitur vesicula quædam, superius autem propè alia vesicula, à latere iuxta inferiorem alia: ex prima vesicula formatur ip-

sum cor; ex secunda superius posita cerebrum: ex tertia hepar. & lib 1. de sem. c. 6. Quantum quidem ex semine ipso vterum contingit, hoc statim membrana fit, quemadmodum paulo ante est commostratū: reliquum verò totum habuit quidem, & ipsum insitas facultates attractoriam quidem familiarium, per quam attracturum, & alteraturum alimentumque sibi facturum erat: expulsoariam autem alienorum, & superfluum: habuit præterea & materias familiares, quas attracturum erat ab vtero, sanguinem videlicet, & spiritum per oscula, quibus est coanexum: & sanè hæc statim à principio per ambientem membranam nō dum duram factam attraxit: simul igitur ferebantur, quæ ab vtero attrahuntur ex vasis, & membrana semper magis fiebat dura, atq; ad finem quidem poenitus dura erat, & cohærens, totumq; fœtum orbiculatim amplectens: solæ verò illæ partes perforatæ erant, per quas materiæ ferebantur. Liqueat igitur ex dictis forma, & modus fœtum generandi, sequitur vt de materia verba faciamus.

— — — — —

DE MATERIA.

Cap. I V.

FOE TVS igitur materiam semen secundum posuimus in definitione vna cum sanguine menstruo: non enim possibile est, vt semen solum materiam foetui subministret, vt animal tam magnum euadat, sed alia adiuuante materia opus habet: ipsum enim tanquam fermentum totam aduenientis materiae massam disponit, & ebullire facit, vt Gal. ait lib. cit. de viuorum anatomæ; semen enim ex se solo tanquam materia non potest animal perficere, sicut nec etiam semina in terram proiecta, integra plantarum materia sunt. Vnde ipsum sanguine menstruum potissimam foetus materiam fatetur Gal. lib. 2. de sem. cap. 2. sic inquires. At verò in animalibus subiecta ad generationem ipsorum substantia menstruum solum est, velut Aristoteles dixit, principium verò motus ex femine accedit: & sane etiam ipse Athæneus similiter vt Arist. materiam generationis animalis in menstruo collocat facultatem vero motoriam in masculo femine. Vbi Gal. non videtur negare semen etiam materiae vim habere, sed vult menstrua tanquam abundantiora
magis

magis fœtui iam adulto, & animali factō esse materiam nutrientem, & augmentem: quod si de primo principio generationis fœtus loquamur, falsum est semen non esse etiam nutrimentum, & materiam, cum sanguis sit potentia semen, & ipsum semen ex sanguine magis digesto fiat, & generetur, vt Auic. ait lib. 3. fen. 20. tract. 1. cap. 1. Et idem Gal. in princ. lib. de sem. fatetur semen materiæ, & opificis rationē habere, q̃ euidētissime patet in neruis, arterijs, venis, alijsque corporis partibus, in quibus seminis materia remanet, ad cō vt nunquam discissa reu-niantur, vel in pueris rarissime, licet comparatiuē quidem ad menstruum exigua semen materia sit. De semine igitur, & sanguine menstruo vberius agentes. tanquam fœtus potissima causa, & materia, quæremus primo de semine quid sit, & quomodo generetur, deinde de menstruo sanguine materiam prosequemur.

D E S E M I N E.

Cap. V.

F OECVNDVM igitur semen aliud nil est, quā viri, & mulieris sanguis nutritioni superuacuos, spiritu mistus, dealbatus, viscidus, & crassifactus in venis primo,

ac

ac præcipuè in flexuosis alteratus, beneque coctus, in testibus demum perfectus, in uteroq; mulieris misto, & unito. Spiritum proponit Arist. lib. 2. de generat. animalium cap. 3. Hip. lib. de natura foetus, ubi semen spiritu plenum affirmat, ac præsertim vitali, ex quo facile argumentum sumi potest admodum Veneri indulgentes non esse multum vitales; seminis enim emissionem vitalis spiritus dissipatur, ut Gal. ait cap. 16. lib. 7. de sem. & cap. 5. eiusdem de spiritu seminis contra Arist. loquens. Neque enim, quod spiritu vitali plenum est, te latet; tu enim vnus es, qui semen spumæ probe assimilasti multas bullas, paruitate inuisibiles singulatim in vnum conuenientes ipsum operari tradens. Tu etiam fabulam non reprehendisti, quæ Venerem ex ipso natam esse tradit. Et cap. 16 Neq; verò solum seminariam humiditatem ab omnibus animalis partibus auferri continget hoc tempore, sed etiam spiritum vitalem; nam & hic ex arterijs vna cum seminali humiditate euacuatur. Quare non mirum est immoderato coitu vtentes imbecilliores reddi à toto corpore utroq; sincerissimo ablato, accedente insuper voluptate, quæ ipsa per se sufficiens est vitalem firmitatem dissoluere, adeo vtiam quosdam ex nimia voluptate,

ac iucunditate mortuos esse constet. Et c. 8. semen quidem trahit ad se per vasa ad vterum pertinentia sanguinem, & spiritum vtrumq; ad suam propriam cavitatem. Et paulo post. In permixtione namq; ad semen muliebrem multæ bullæ ruptæ sunt, ex quibus intro, & ad profundum spiritus se ipsum seruare cupiens cessit; neq; enim velut vapor erat, sed per se mobile principiū animalis, quemadmodum, & ventriculum, siue cavitatem humorem continentem plenum spiritus ipsi semini produxit. Et 9. de usu part. cap. 4. quod autem ad præsens institutum attinet, sat erit flexus varici formis (in quo sanguis, & spiritus ad spermatis generationem accommodi adaptantur) meminisse, & lib. 14. cap. 10. Ipsum autem semen spirituosum est, ac spumosum, ut si extra effusum aliquando fuerit, paulo post diminutius multo appareat quam cum initio exciderat, deriueturq; citissimè præ viscositate, neq; quemadmodum mucus, & pituita diutissime perdurant, neq; siccantur molemque æqualem seruant; tenuis enim, & aquosa, ac cruda horum: crassa autem, & viscosa, ac spiritu vitali plena, ipsius spermatis est humiditas, & lib. 6. cap. 10. cum enim ad omnes, ut diximus, partes naturæ breuissimo interuallo arterias, & venas adducat;

ducatur ad solos omnium testiculos, & mammas non à propinquis vasis, sed longinquis duxit nequaquã primi scopi oblita, sed meliorem alium secuta; lac enim, ac semen ex sanguine ex acte cocto generantur coctionis autem perfectionem tempus moræ ac consuetudinis cum vase ferente ipsis tribuit; mora enim ex necessitate accidit in longioribus: longiora verò semper sunt, quæ à longinquo veniunt. Conuenienter igitur testiculis, ac mammis natura non à propinquis vasis, sed longissimo interuallo sanguinem, ac spiritum adducit. Atqui si semen ipsum confici exactius oportebat, sola interualli longitudo ipsi non sufficiebat, quo modo lacti: alioqui natura fuisset iniusta, si inæqualibus, ac dissimilibus æqualia, ac similia omnino tribuisset ob eam igitur causam non à longinquo modo venas, & arterias ad testiculos vt ad mammas deduxit, sed præterea multipliciter eas, prius quàm inferat, inuoluit. Et idem Gal. lib. de spermate. Sperma viri fortius est, & calidius muliebre: muliebre verò nutrimentum est spermatis virilis. Secundum igitur naturam spermatis vt ex subtiliori natura quatuor humorum procreati in coeundo emittitur completum, ac animatum, ac tunc spermati muliebri associatum recipitur cū quo.

quodam spiritu in matrice, & ibi impingue-
 scit ex matricis calore, & fomento, spiritu
 per arterias subtiles attracto; alius enim spi-
 ritus est ille, qui venit per arterias subtiles,
 & fouet matricem exterius, alius est, qui cū
 utroq; spermate in eam intrat. & ille spiri-
 tus, qui exterius est, non permittit exire spi-
 ritum interiorem, sed constringit eum ad
 fouendum infantem, & calefaciendum: po-
 stea vero venit in matricem quidam alius
 spiritus existens ex subtiliori natura sangui-
 nis, qui iungens se spermati vertit in natu-
 ram carnalem per matricis calorem, sicut
 hepar vertit phlegma in sanguinem in duo-
 bus vasis, in quibus operatur fortiter operā
 suā cum virtute fellis. Et ibidem cap. de
 spiritu quid sit, & qualiter operetur sperma-
 tici spiritus virtutes sunt tres, quarum pri-
 ma est necessitas, secunda virtus, tertia or-
 ganum: necessitatis duo sunt opera; nam
 calorem custodit, & spiritum animale nut-
 rit: virtus verò est complementum: orga-
 num verò discernit omnia ex opere animæ:
 spiritus autem ille, cuius origo est à corde,
 porrigit se per arterias, & venas dans in ve-
 nis sanguinem, mutando se in calorem na-
 turalem, & spirituale vitam: fumus autem
 progrediens ex calore sanguinis est nutri-
 mentum ipsi spiritui, qui fumus spiritualis
 mittit

mittit se à venis in arterias existens animatio totius corporis, & nutrimentum. Quæ Auic. lib. 3. fen. 20. tract. 1. cap. 1. penitus confirmavit, vbi pluries mixtionem spiritus, & seminis factus est.

Altera particula, qua sanguinem posuimus eo modo dispositum, coctum, & alteratum ipsius seminis partem, & materiam, partim patet ex dictis, partim ex dicendis eulentius demonstrabitur. Ad cuius eulentiam Gal. lib. 2. de semine cap. 4. sanguinem optime coctum ipsum semen appellauit his verbis. Nè igitur frustra generatum esse semen muliebre dicamus; melius enim erat ipsos castigato sermone dicere impossibile esse foeminam, & sanguinarium habere excrementum, & semen generatiuum; ipsis enim ob temperamenti frigiditatem sanguis superuacaneus coarceruatur; forti autem caliditate opus est ad generationem seminis ex acte elaborati, & per cocti: & humidior quidem est foemina, ac frigidior: calidior autem; ac siccior masculus. Rationabiliter igitur alteri quidem deest quid ad ex actam seminis per coctionem alteri vero impossibile est sanguinarium excrementum habere præ caliditate, & siccitate id ipsum totum resiccante. Ob id igitur, & animalia, quæ sicciori temperamento prædita sunt; velut

velut plurimæ gallinæ, & ex piscibus non pauci oua generare solent citra masculi conuersionem: deest autem etiam his quippiam ad perfectionem, si non assumant ex illo caliditatem. Non tamen impossibile est animo concipere tale temperamentum animalis corporis, ut perfectum animal generet absque alterius permixtione: animal tamen perfectum in se ipso concipere verè difficile est, & fortassis impossibile. Et lib. 1. de sem. cap. 6. aperte asserit venas, & arterias semen operari, quod alias fieri non posset, nisi ex sanguine optimè elaborato semine fieret, & in testibus affirmat maiori copia generari quia ipsis sincerissima exacte insit feminis qualitas. Et cap. 12. de generatione seminis loquens. Apparet igitur arteria, & vena in utrumque testem non recta via sicut in alia omnia procedere, sed multiformiter ad pampinorum vitis, aut hederarum similitudinem inuolui. Vnde sanè puto etiam ipsis artis dissecandi corpora peritis in mentem venisse, ut aliqui quidem hederiformem, alijque pampinoformem ipsarum naturam appellarent. In multis itaque huiusmodi vertiginibus, quas faciunt prius, quam ad testiculos perueniant, licet tibi videre sanguinem paulatim albescens, & ad finem, postquam iam testem contigerit vas ipsum,

ipsum , feminis substantia in ipso manifeste
apparet . An verò & ex testium natura al-
terationem aliquam assumat, alias impossi-
bile sit ipsum perfici , in præsens considera-
re prætermittamus: sequamur autem, si vis,
primum Aristotelem, quod testes ad femi-
nis generationem nihil conferunt . Quare
non plurimam , sed totam seminariam hu-
miditatem tum arteria, tum vena operatur.
Natura itaque est ipsis generatiua feminis ,
verum ex sanguine ipsum generarunt per
multum tempus in eis versato ; hæc enim
est utilitas vertiginis, & obuolutionis : alte-
ratur autem utiq; sanguis transiens in semē
omne autem alterans in sui naturam ducit
id , quod alteratur, quod sanè etiam appa-
ret ; album enim , & crassum , & viscosum
est semē, aptum, ut arteriæ, & venæ nutriat
corpus . Et cap. 8. Semen equidem trahit ad
se per vasa ad vterum pertingentia sangui-
nem, & spiritum . Ex quo colligi potest se-
men sanguine nutriri, & per consequens ex
sanguine producti, cum vnumquodq; simile
appetat, ut Philosophus ait, & Gal. quidem
dicto cap. 12. & in lib. de nat. facult. passim
affirmat vnamquamq; corporis particulam
habere familiarium , & consimilium attra-
htricem . Et clarius cap. 16. Vnaquæq; ani-
malis pars humorem ad se loco alimenti in-
C fluentem

fluentem in sui ipsius naturam permutat: est autem vnicuiq; particulæ hinc esse, quod videlicet est non secundum humorum, qui ei insunt, naturam, sed secundum solidorum corporum substantiam, à quibus etiam contentis iam humoribus alteratio contingit. Verum si quidem hoc ita habet, continetur autē in testibus seminarius humor, ab huiusmodi utiq; corpus ipsorum nutritur: vnaquæq; autem particula sibi familiarissimum operatur alimentum: monstratum porro est & arterias, & venas semen operari. Arterias autem, & venas ex semine genitas asseruit tum alibi, tum lib. de fœtus formatione, & lib. citato de semine cap. 5. & 10. vbi hæc habet. Principium autem plantatiuum omnium primum habet, quod non ex sanguine, sed ex ipso semine arteriā, venam, & neruum, os item, & membranam producit. Et cap. 12. omne vero alterans in suam naturā ducit id, quod alteratur, quod sane etiam apparet; album enim, & crassum, & viscosum est semen aptum, vt arteriæ, & venæ nutriat corpus. Ex quibus firma manet nostra cōclusio eo vnumquodq; gingi, & nutriri, & consequenter cum semine sanguine nutriatur, eo utiq; genitum esse. Cōfirmat id Gal. lib. 9. de vsu part. c. 4. & lib. 16. c. 10. & li. 14. c. 10. sic inquires. Causa verò
gene-

generationis huius hæc est : ex ijs vasis, quæ ad matrices accedunt, (quæ ad latera ipsarum distribui diximus) quæ pars fertur deorsum, inuoluitur modo persimili ijs vasis, quæ in testiculos masculorum perueniunt, vena enim superiacet, subiacet autem arteria, vtraque flexus multos, numeroq; æquales efficientes instar capreolorum quorundam varie implexorum, quo implexu sanguis, & spiritus, qui ad testes feruntur, diutissime coquuntur, clareq; cernas humorem, qui in primis flexibus habetur, adhuc sanguinem, in sequentibus deinceps magis, magisq; albescere, quoad in omnium postremis totus albus omnino fuerit redditus, qui flexus postremi in testes terminantur: testes verò, cū sint laxi, & cauernosi, humorem, qui in vasis coeptus erat concoqui, excipientes & ipsi rursus per coquunt perfectius quidem ad foetus procreationem masculorum testes, maiores cum sint, & calidiores; ac tam propter interualli longitudinem, tum propter vasorum cōcoquentiū robur exactius iam elaboratum sit id, quod in eos descendit: imperfectius autem testes foeminarum id efficiunt, vt qui humidiores sint, ac frigidiores, minusq; exacte coctum humorem excipiunt. Cur autem sanguis cum in vasis diutius moratur, albescat, si quis eorum meminerit, quæ

in lib. de nat. facult. demonstrauiamus, cum spero facile inuenturum; demonstrauiamus enim in illis partem omnem alimentum sibi ipsi assimilare. Quid igitur mirum est, si, cum tunicæ vasorum sint albæ, sanguinem in formam sibi ipsis similem transmutent? An forte quæret aliquis, cur in nullo alio vase id accidere cernatur? Cui promptum est respondere, quod in nullo vase sanguis ita diu moratur; neq; enim ulli alteri vasi, nõ dico flexus tam multi insunt alij alijs cumulati, sed ne vnicus quidem omnino inest. Quod si moraretur diu, nec præter fluere, ac repente vacuaretur, liceret & in alijs quibusdam animalis partibus succum huiusmodi reperire; quamquam & vasis cuiusque humidum natium, à quo ipsorum tunicæ nutriuntur; est huiusmodi. Quare nil mirandum est, si in prædictis flexibus sanguine velut stagnante succus spermaticus congeratur, quem cum testes exceperint, perfecte quidem in masculis, imperfectius vero in fœminis conficiunt. Et Hip. lib. de genit. Genitura viri prouenit ab omni humido, quod in corpore existit, vt quod robustissimum est, secernatur. Argumentum autem eius, quod robustissimum secernitur, hoc est, qd à Veneris usu paucula adeo remissa imbecilles reddimur. Ibidem. Por-

ro geniturā dico à toto corpore secerni & à solidis, & à mollibus partibus, & ab humido omni in toto corpore. Auic. lib. 3. fen. 20. tract. 1. c. 1. Sublimis Deus creauit duos testiculos, sicut ſciuiſſi, qui ſunt membra principalia, in quibus generatur ſperma ex humiditate delata ad eos in venis, quæ eſt quaſi ſuperfluitas tibi quarti in corpore toto, & eſt ſanguis magis digeſtus, & magis ſubtilis. Et hæc de his ſatis. Sed quia dictū eſt ſemen eſſe ſanguinem nutritioni ſuperuacuum, firmitus id probandum eſt, ac de nutritionis modo, & ſpeciebus aliqua dicenda.

DE NUTRITIONE.

Cap. VI.

SEMEN eſſe ſuperfluum alimenti docent allata ex Auic. vltimo loco, & dicta ab Hip. lib. de alimento, dum inquit, lac, & ſanguis alimenti ſunt redundantia, vbi per ſanguinem ipſum ſemen potiffimum intelligere viſus eſt, cum ſemen perfectiſſimus ſanguis ſit, ſanguisq; ipſe ſit potentia ſemen, & ſemen in ſanguinis ipſius vasis generetur. Quod etiam experientia certiſſimum eſt; nam videmus pueros nondum puberes abſq; ſemine viuere, & probe nutrirī, prout etiam veriſimile eſt ſenes ali-

quos semen non emittere ex eius penuria ,
 & nihilominus nutrimentum perfectè sumunt: iuuenes autem, & in florentiætate constituti licèt semen aliquando temperate emittant, nutrimentum sibi non adimūt, immo ipsa natura per se aliquando in somno emittit ad se exonerandū, ex quo iuuentum aduenit, & Hip. dicebat feminis emissionem morbis à pituita vtilem esse: modum autem tradendo dixit somnum, cibum, Venerem, ac exercitia mediocria esse debere. His igitur missis de nutritione agendum est, quam definientes ad clariorē doctrinam dicimus cum Gal. lib. 1. de nat. facult. cap. 11. esse eius, quod nutrit ad id, quod nutritur, assimilationem. Quam definitionem etiam cap. 8. indicauit his verbis. In nutritione vero ei, quod iam factum est, id, quod affluit, efficitur simile. Et lib. 3. de temperament. cap. 1. finem versus. Neq; enim aliud nutritio est, quam assimilatio perfecta. Et lib. 1. de nat. facult. cap. 5. Ergo naturæ opera, dum adhuc in vtero gestatur, ac fingitur animal, omnes sunt corporis particulæ: edito vero in lucem commune in omnibus naturæ opus est earum ad perfectam magnitudinem perductio, postea vero etiam vt omnes, quantum fieri potest, perdurent, molitio. Actiones, quæ
 tribus

tribus his operibus respondent, necessario tres sunt, vna scilicet cuique generatio, auctio, nutritio: verum generatio simplex quædam actio naturæ non est, sed ex alteratione, formationeque composita, vt enim os fiat, item neruus, vena, & reliquarum quælibet, alteratam esse oportet subiectam, vnde animal fit, substantiam: vt vero congruentem figuram, & posituram, & caua quædam, & vel enata, vel adnata, aliaq; id genus habeat, effingi eam oportet, quæ alteratur, materiam, quam vtiq; animalis materiam appellans veluti naus ligna, & imaginis ceram, minimè errabis. Auctio vero solidorum animalis partium, quarum esse formationem iam diximus, augmentum, ampliatioq; in longum, latum, & profundum est. Nutritio autem iisdem partibus appositio quædam est, sed sine distentione. Et cap. 6. de generatione animalium verba faciens alteratricem, ac formatricem proponit tanquam eius adiutrices. Et cap. 7. de auctrice loquens eam vna cum facultate nutritiua in his, quæ in vtero gestantur, adesse affirmat tanquam alteratricis, & formatricis ministras: post quam vero perfectam magnitudinem animal adeptum est, toto post editionem tempore vsq; ad ætatis vigorem auctricem dominari, & auxiliatrices, ac ve-

luti ministras eius ait esse alteratricem, ac nutritiuam, eiusq; proprium esse in omnem partem proferre, quæ iam nata, genitavè sunt, licq; solidas corporis particulas appellat: auctricisq; modum enarrans velicas suum extentas, & inflatas proponit, quæ quantum augentur, tantum etiam extendi, & tenuiores reddi affirmat: quod si eam tenuitatem sarcire possemus, quemadmodum natura facit alimento, hæc vera auctio dici posset; naturam enim solam continuitate seruata, minimeq; diuulsam in tres dimensiones continuum extendere posse asseruit. Et cap. 8. eiusdem hæc habet. Quod enim in nutrimenti affluit specie, quum id corporis eius, quod nutritur, omni parti affigitur; actio ipsa nutritio est: causa vero huius ipsa facultas. Et alteratio quidem hic quoq; ipsius actionis genus est, non tamen talis, qualis erat in generatione, ibi namque, quod os non erat, postea factum est os: in nutritione vero ei, quod iam factum est, id, quod affluit, efficitur simile: ita non immerito alterationem illam nominamus generationem, hanc assimilationem. Et paulo post. Quippe summa rei sic habet. Generatio, auctio, & nutritio prima naturæ opera, ac veluti capita sunt. Itaque etiam effectrices horum facultates primæ, principesque tres sunt.

sunt. Desiderant tamen (vt iam dictum est) tum ipsarum inter se, tum a liorum ministerium. Ac quæ quidem generatrix, auctrixq; desiderent, dictum iam est. Quæ autem facultas nutrix requirat, nunc dicetur, videor enim monstraturus tum instrumenta ipsa, quæ ad naturalem nutrimenti molitionem comparata sunt, tum eorum facultates propter hanc esse cõditas. Et infra facultatis huius actionem demonstrans ait eam esse assimilationem, cumq; ipsa fieri nequeat, nisi aliqua sit societas, ac qualitatum conformitas, idcirco nec quodcunque animal quocunq; cibo vti, nec quibus nutriri potest, protinus nutriri, huiusque necessitatis causa pluribus alterationis nutrimenti instrumentis cuiq; animali opus esse, vtq; album nigrum reddatur, vel nigrum album, omnes, quæ in medio horum sunt, alterationes requiri, quodq; mollissimum est, non posse vno statim impetû durum fieri, nec quod durissimum, illico mollissimum. Et paulo post. Quippe caro ex sanguine non magno negotio fit; si enim eatenus naturæ ope crassescat, vt constantem substantiam habeat, nec etiam sit fluuida, prima, & recens concreta caro iam exiltet. Et inferius alteram instrumentorum necessitatem assignans, nempe excrementorum naturam, sic subdit.

subdit . Altera est excrementorum natura; sicuti enim herbis nutriri planè non possumus , tametsi pecudes ijs nutriuntur, ita radícula quidem nutrimur , sed non ita ut carne; hanc enim totam natura nostra prope modum vincit, mutatq; , & alterat, ac sanguinem salubrem ex ea creat: in radícula vero, quod quidem cōueniens est, & transmutari potest, quamquam ægrè planè, nec sine plurima concoctione, omnino id minimum est , sed tota paulò minus excrementosa est, & pertransit quidem concoctionis instrumenta : cæterum exiguus ex ea in venas assumitur sanguis, nec is in totum utilis . Quare alteram rursus secretionem eorum, quæ in venis sunt , excrementorum desideravit natura, quibus etiam alijs opus erat vijs, per quas ducerentur ad exitum , quo scilicet salubribus succis minimè officerent : præterea quibus exciperentur veluti receptaculis quibusdam, in quibus postquam satis magna collecta vis esset ; mox excerneretur. Ergo hoc secundum particularum in corpore genus , quod nutrimenti excrementis sit destinatum, inuenimus. Est etiam aliud tertium genus pro bonis succis vndiq; per totum corpus deferendis institutum, estq; id veluti viæ quædam numerosæ per totum corpus sectæ ; vnus namque omnibus

omnibus cibis introitus per os est : at non .
vnum est , quod nutritur , sed plurima , ac
plurimum inter se distantia . Ergo admirationi
esse vnquam non debet instrumentorum
numerus, quæ nutritionis gratia natura
condidit ; alia namq; idoneum cuique
particulæ nutrimentum alterando præpa-
rant, alia separant excrementa, alia transmit-
tunt, alia suscipiunt, alia expellunt, alia salu-
brium succorum in omnem partem feren-
dorum sunt viæ . Et in princ. seq. cap. asse-
rit vnum finem tot instrumentorum solam
esse nutritionem . Subdens . Oratio vero
eius nominis est ad id, quod nutritur, eius ,
quod nutrit, assimilatio : porro hæc vt fiat,
agglutinantia , siuè adhærentia præcedat,
oportet : sicut etiam vt illa fiat , appositio ;
postquam enim succus is, qui omnem ani-
malis particulam nutriturus est, à vasis ex-
cidit, in totam eam primum dispergitur,
mox adiungitur, deinde agglutinatur, demū
assimilatur. Et de his plura Auic. lib. 1. fen. 1.
doctr. 6. & Hip. de alimento, vbi tres alimē-
torum species proponit , vnum quod nu-
trit, aliud, quod quasi est nutrien, aliud de-
mum, quod nutriturum est , quam homoni-
miam Gal. explicans ad finem lib. 1. de
san. tuen. sic inquit. Quippe ei, quod prima
significatione alimentum, siuè nutritiuo est,
substan-

substantiæ ipsius fluores rectè opponas : ei vero , quod in secunda significatione accipitur , tum hemorrhagiam , tum vno verbo omnē sanguinis inanitionem : ei vero , quod tertio significato dicitur , vomitum , & lienteriam . Et clarius cap. 11. lib. 1. de nat. facult. eundem Hip. locum explicans . Ac propriè quidem nutrimentum est , quod nutrit : quod verò veluti nutriens est , nondum tamen nutriuit , eiusmodi scilicet est , quod agglutinatur , vel quod apponitur , id propriè nutrimentum non est , sed æquiuocè : quod autem in venis est , atque hoc etiam magis quod in ventriculo est , id tanquam nutrimentum aliquando sit , si probe concoctum fuerit , nutrimentum appellatur . Ad hunc modum edulia quæq; nutrimenta vocamus , non vtique quod iam animal nutriant , neq; quod talia sint , qualia sunt , quæ nutriunt , sed quod nutritura sint , si probe sint concocta ; id namq; est , quod ab Hip. dicitur . Nutrimentum , quod nutrit , Nutrimentum , quod nutriturum est ; siquidem quod iam assimilatur , nutrimentum appellauit , quod vero tale est , quale illud nempè appositum , agglutinatum vè genus , veluti nutrimentum . Reliquum omne , siue id in venis continetur , seu ventre , futurum nutrimentum . His ergo ita firmitatis ex-
pli-

plicandum videtur, quod alimentum intelligamus, cum dicimus semē esse sanguinem nutritioni superuacaneum. Cui obiectioni respondentes asserimus nos intelligere per ea verba sanguinem magis pinguem, ac feminis naturæ magis familiarem, non enim intelligimus humiditates alimentales, vel roridas, siuè appositas, vel agglutinatas; hæc enim coitus tempore nequeunt regredi intra vassa, quod de assimilatis minus dicēdū est, præsertim cum in seminarijs vasis circa principia sanguis euidenter appareat postea in semen mutandum, in immodicoq; coitu etiam sanguis eiaculari videatur. Quæ consona sunt Gal. tum alibi, tum præsertim lib. 1. de sem. cap. 12. vbi arterias, & venas semen ex sanguine operari manifeste affirmat. Subsequitur modo, vt de menstruo sanguine verba faciamus, vsumque eius ad foetum, totamque muliebrem naturam explicemus.

DE SANGVINE MENSTRVO.

Cap. VII.

QUANTVS quidem sit menstrui sanguinis vsus tum ad procreationē, tum ad augmentum simul, & foetus nutritionem, luce meridiana clarius est, &

& Hip. quidem lib. de nat. fœtus hanc veritatem confirmans sic argumentatus est. Atq; hæc mihi de hoc dicta sunt. Quod genitura in pellicula est, & spiritum habet intro, & foras, & augefcit à matre sanguine in vterum descendente; menses enim non prodeunt, vbi mulier conceperit intra se ipsam, si puer sanus fuerit, & permanere debet, nisi in quibusdam primo mense modicam sui indicationem faciant: verum sanguis à toto corpore mulieris descendens in orbem forinsecus pelliculam circumstat, simulque cum spiritu sanguis intra per pelliculam trahitur, qua parte perforata est, & à genitura distat, congelaturq;, & futuro animali augmentum præbet: cum autem tempus accesserit, rursus aliæ pelliculæ intra primam pelliculam tenues, & multæ circumduntur eo modo, quo prima pellicula facta fuit: sunt autem & hæ ab vmbilico extentæ, & inter se mutua ligamenta habent. Cum verò iam hoc factum est, ex descendente a matre sanguine, & congelato caro fit: iuxta mediam autem carnem vmbilicus distat, per quem spirat, & alimentum, ac incrementum capit: at vero mulier cum vterum gerit, à mensibus non prodeuntibus propterea non dolet, quod sanguis non cōturbatur acervatim abire solitus singulis mensibus

menſibus , ſed procedit ſenſim , & modicè
citra-dolorem in vterum ipſum , & quod in-
eſt intus in vtero , augeſcit: ſingulis autem
diebus ea gratia procedit , & non ſemel per
menſem , quod genitura in vtero exiſtens
ſemper à corpore trahit , prout vires , tum
ipſa , tum ſpiratio habet: & primum quidem
modica ſpiratio fit , & ſanguis modicus à
matre procedit , cum vero ſpiratio amplior
redditur , magis ſanguinem trahit , & vberior
is in vterum deſcendit ; atqui vterum non
geſtantibus , vbi menſes non prodierint , pro-
pterea dolor oboritur . Primum quidem
ſanguis in corpore ſingulis menſibus turba-
tur ab huiusmodi neceſſitate , quod menſis
à menſe multum differt , & ſecundum frigi-
ditatem , & caliditatem , atq; hoc percipit
mulieris corpus ; humidius enim eſt , quàm
virile: vbi autem turbatus eſt ſanguis , & ve-
nas impleuit , ab ipſo deſcendit , qualis ab
initio naturæ fuit . Quare ſi quidem eua-
cuatur à ſanguine mulier , in ventre conci-
pit , ſi vero repleta fuerit , non ; nam vacuis
vteris , & venis à ſanguine factis mulieres in
ſe foetus concipiunt ; etenim poſt menſtrui
ſanguinis purgationem mulieres in ventre
concipiunt : cauſa iam dicta eſt: quando au-
tem conturbatus , & ſecretus ſanguis foras
non procedit , ſed in vteros , vteri autem nō
hauerint,

hauerint, tunc sanè à sanguine diutius immorante vteri calescentes reliquo corpori calorem transmittunt, quandoq; etiam sanguinem in venas corporis distribuunt, vt & venæ repletæ doleant, & tumores laxos producant : quandoq; etiam periculum est, nè claudicatio ex hoc inducatur: aliquando & vesicam obsident, præmuntq; ac claudunt vesicam, & vrinæ stillicidium inducunt: aliquando pleni quoque sanguinis existentes vteri procidunt aut ad coxendices, aut ad lumbos, & dolorem exhibent : aliquando vbi sanguis quinq; aut sex menses in vteris moram traxit, putrefactus pus fit, & quibusdam pus per pudendum exit, sed & alia multa huiuscemodi mala mulieribus fiunt, vbi lunares purgationes non procedunt. Sed quid opus est ea hic recensere? referentur enim in muliebribus morbis. Verū iam repetito eo, quod reliqui, sermonem absol-uam. Cum autem generatur caro, tunc pelliculæ augescente in vtero sanguine etiam ipsæ augentur, ac sinuantur, & præsertim externæ, & sanguis à matre descendens, quem sanè caro spirans attraxerit, in incrementum cedit, & si utilis non sit, in sinus pellicularum secernitur : & vbi sinuatæ factæ fuerint, ac sanguinem susceperint, tunc iam secunda appellatur. Et tantum de hoc mihi

mihi dictum sit. Cæterum caro augetur
à spiritu articulatur, & abit in hac vnum-
quodq; simile ad simile, densum ad dẽsum,
rarum ad rarum, humidum ad humidum,
& vnumquodq; in propriam regionem
abit iuxta cognationem ad id, à quo genitũ
est, & quæcunq; à densis genita sunt, densa
sunt, & quæcunq; ab humidis, humida, &
reliqua iuxta eandem rationem fiunt in in-
cremento, & ossa dureseunt à calore con-
glutinata: & sanè ramificantur velut arbor,
& tum interna, tum externa corporis ad-
huc melius articulantur, ipsumq; caput di-
stantiam acquirit ab humeris, & brachia,
ac cubiti à lateribus: & crura inter se dispa-
rantur, & nerui exiliunt circum naturas ar-
ticulorum: & os per se diducitur, & nasus,
& aures eminent in carne, ac perforantur,
& oculi implentur humore puro, & puden-
dum conspicuum fit, vtrum tandem sit: &
viscera coarticulantur: & iam etiam super-
nis partibus spirationem facit tum ore, tum
naribus: & venter inflatur, & intestina in-
flata superne per vmbilicum spiritum assu-
munt, ac disperdunt: & in podicem via fit
à ventre, ac intestinũ foras, & in vesicam
via foras. Atq; hæc omnia à spiritu coar-
ticulantur, nam inflata disparantur omnia
iuxta cognationem suam. Etenim si velis

fistulam vesicæ alligare, & per fistulam immittere in vesicam terram, & arenam, & plumbi tenuia ramenta, insuperq; infusa aqua in fistulam inflare, primum quidem illa aquæ permiscentur, deinde verò temporis progressu inflata secedent, & abibit plumbum ad plumbum, arena ad arenam, terra ad terram. Et si quis ipsa are fieri permittat, & diffracta vesica contempletur, inueniet simile ad simile progressum esse. Sic sane etiam genitura, & caro coarticulatur, & vnumquodque in ipsa simile ad simile abit. Et paulo post. Et factus iam est puer, & ad hoc peruenit fœmella quidem in quadraginta, & duobus diebus, vt longissimè primam coagmentationem, & coarticulationem accipiens. Masculus verò vt longissimè in triginta diebus; vt plurimum enim hoc tempore, aut paulò breuiore, aut longiore articulatio ipsis contingit; nam & purgatio fit à partu vt plurimum in fœmellis quidem diebus quadraginta, & duobus: atq; hæc tardissima est, & perfecta. Vacauerit autem periculo, & si in viginti quinque diebus purgetur. In masculo verò purgatio fit diebus triginta: atq; hæc tardissima est, & perfecta: citra tamen periculum fuerit, etiã si in viginti diebus mulier purgetur. Postremo autem tempore purgatio quam paucissima

cissima procedit, & in iuniorib⁹ paucioribus diebus purgantur, in senioribus verò pluribus. Cæterum maxime laborant, ac dolent in partu, & partus purgationibus mulieres primiparæ; & quæ rarius pariunt, magis dolent, quàm quæ sæpius. Atqui purgationes à partu mulieribus ea gratia fiunt, quod primo tempore vsq; ad dies quadraginta duos in foemella, in masculo verò ad dies triginta paucissimus sanguis in augmentum pueri descendit: ab hoc autem tempore copiosior, donec pariat. Oportet itaq; purgationem reddi in toto puerperij tempore, & foras exire, ac respondere pro dierum ratione, ac proportionem. Principium autem huiusmodi purgationis tale mulieri fit. Dum ex partu laborat, conturbatur sanguis mulieri, & à forti pueri motu vehementer calefcit: conturbatus autem primus quidem foras prodit, deinde puer, post puerum verò mucus crassus sanguinolentus, & deductio contingit huic quemadmodum aquæ effusæ in mensa: postea post illum per omnes dies purgatio procedit vsque ad prædictum tempus copia Atticæ heminæ vnius, & dimidiæ primum, & paulo plus, minusvè pro eius temporis ratione, donec desinat: procedit autem sanguis velut à victima, si sana est, & sana futura est mulier, & statim congelatur.

Id vero hoc modo habet : si mulier vterum gestans morbum habuerit non cognatum, in puerperij purgatione perit : si vero non purgetur in prioribus diebus vterum gerens statim sana existens , aut etiam non , commoueatur autem ipsa purgatio siue à pharmacis, siue sua sponte de repente, iuxta dierum rationem procedet, quibus non vna vice procedit ; si enim non purgetur mulier à purgationibus partus , morbus magnus ipsam corripiet, & periculum vite incurret, nisi cito curetur , & quis conuenientem ipsi purgationem inducat . Et inferius . Dico enim talionem rependi , quod genituræ in vtero existenti paucissimus sanguis à matre in vterum venit , si foemineam genituram habeat, in quadraginta, & duobus diebus; in his enim coarticulantur puerorum membra , ab hoc vero tempore copiosior sanguis venit ; & in masculo rursus iuxta rationem dierum triginta . Quod verò hæc vera sint, & alterum testimonium adest hoc modo habens . Primis diebus, ubi genitura in vteros illapsa est, paucissimus sanguis à muliere in vteros venit , deinde copiosior ; si enim acruatim, & multus semel veniret, genitura spirationem habere non posset , sed sanguine multo accedente suffocaretur: rependitur autem in purgatione vice versa ;

purga-

purgatio enim puerperij in primis diebus plurima procedit, deinde paucior, donec desinat: multæ autem mulieres puerum masculum iam perdiderunt paulo ante trigessimum diem, & inarticulatus apparuit: qui vero posterius perditus sunt, aut simul cum trigesimo die, omnes articulati apparuerunt. In foemella itidem iuxta rationem quadraginta, & duorum dierum habent; nam ubi his absolutis perditur, articulatio membrorum apparet, siue autem prius, siue posterius perdetur puer, iuxta hanc rationem apparet; nam & secundum rationem, & necessitatem articulatio contingit in foemella in diebus quadraginta, & duobus, in masculo in triginta, testimoniū enim præbēt abortus puerorum, & à partu purgationes. Quod autem foemella posterius conformatur, & coarticulatur, causa hæc est, quod genitura foeminea debilior est, ac humidior, quam mascula, & iuxta hanc rationem necesse est posterius conformari foemellam, quam masculum, atq; ea gratia etiam purgatio diuturnior est in foemella, quam masculo. His assentiri videtur. Auic. lib. 3. fen. 21. tract. 1. c. 2. de generatione embrionis sic inquit. Et scias, quod sanguis menstruus in prægnante diuiditur in tres partes, scilicet partem, quæ conuertitur in nutrimentum, &

partem, quæ eleuatur ad mammillas, & partem, quæ est superfluitas stans, vsquequo veniat hora partus, & expellatur. Ibidem. Et spatium quidem spumæ est sex dierum, aut septem, & in his diebus operatur informatiua in embrione non sugendo nutrimentum ex matrice, & post illud fugit. Et vers. fin. cap. Et cū permiscentur duo spermata, fit ebullitio prædicta, & creatur vesicatio, & panniculus primus, & suspenditur sperma totum tunc cum additamentis orificiorum venarum secundinæ, & inuenit illic, quod alit ipsum, dum permanet sperma, vsquequo sumat ex sanguine menstruo per vmbilicum quantitatem sibi sufficientem ex foraminibus, seu orificijs venarum, cum quibus continuatur. Quodque menstruus sanguis fœtui alimentum præstet testatur, etiam Gal. lib. de vteri dissect. his verbis. Secunda ipsa vasa multa sunt tum venæ, tum arteriæ ex propinquo inter se sitæ, spatia vero intermedia membranis explentur: ex membranis vero altera quidem totum fœtum amplectitur, altera autem incumbit duplicata circa eminentes ipsius partes, caput videlicet, & clunes, ac pedes; suntq; nomina ipsius; altera enim angina, altera farciminalis appellatur, foramini enim similis est, vnde à figuræ similitudine nomen habet:

bet: Ambæ autem albæ sunt, ac tenues ferme ad aranei telæ formam. Adnascitur porro secunda vtero hoc modo. Vasorum vteri oscula, quæ intra ipsum perueniunt; & per quæ mulieri menses purgantur, aperiuntur, quando mulier est conceptura: contingit autem hoc tempus incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinentibus: aperiuntur equidem & reliquo omni purgationis tempore hæc vasa, sed non concipit intra se tunc mulier; neq; enim potest in vtero semen manere, vt pote quod multitudine influentis sanguinis eluitur: quando vero cessant menses, & quum incipiunt aperta sunt vasa, & purgatio ipsa lunaris neq; multa, neq; coaceruatim effunditur, sed modica, & paulatim sanguineo humore velut exudante: quare ob aspredinem quidem semen vtero adhæret, sufficiens autem alimentum habet paucitatem sanguinis in ipsum confluentis; prius quàm enim fluere cæperint menses, mulier non cōcipiet, proptærea quod nutriente priuatum sit ipsum semen, & vnde adhæreat, non habet. Læuis enim tunc vterus est ob conclusionem vasorum, quare defluit semen, & tunc tunica ipsius non vnitur, aptius enim ad conceptionem asperum, quàm læue. Et lib. 2. de sem. Nihil vero refert in præ-

sens materiam, aut substantiam vocare; manifestum est enim, quod cum substantia multipliciter dicatur, vnum nunc ipsius significatū materiam vsurpamus. At vero in animalibus subiecta ad generationem ipsorum substantia menstruum solum est, velut Arist. dixit, principium vero motus ei ex semine accedit. Et lib. 1. de sem. cap. 9. Qualis enim est radicatio plantis deorsum, & infra terram, talis est fœtibus insitio arteriarū, & venarum secundæ in vterum: qualis vero sursum vergens truncus in plantis, tales sunt in fœtibus a tribus principijs exortus. Rursus quemadmodum plantæ duplicem ex feminibus habuerit exortum, sursum quidem truncum, & ramos vsque ad extrema germinā producentes, deorsum vero radiationem distribuentes: sic & in fœtibus multifidæ sunt arteriæ, & uenæ uelut trunci quidem in totum fœtum, uelut radices uero in uterum desinentes. Et infra. Opus namq; habet plantæ semen terra, ut ex ipsa nutriatur, & auge scat, indiget & nostrum semen utero ob easdem causas: radices sibi ipsi generat planta, quibus trahat alimentū ex terra, secunda itidem uasa fœtum radices. Et cap. 8. Semen equidem trahit ad se per uasa ad uterum pertingētia sanguinem. & spiritum utrumq; ad suam propriam cauitatem

uitatem . Et lib. eod. paulò supra . Nam vera acetabula fines sunt vasorum, per quos in singulis mensibus superfluum sanguinis ex toto corpore in vterum deriuatur; quodcunque autem horum osculorum semen contigerit, id ipsum sibi in alimentum attrahit nimirum membrana ad se se perforata, ut pote quæ mollis adhuc, & recens coacta existit, deinde temporis progressu, velut antea dixi, vas fit absolute cōcrescens, simulq; vteri vasi simile redditur. In promptu porro est tibi circa prægnantium animalium dissectiones videre externam foetuum membranam vnà cum arterijs, & venis: appellatur autem membrana hæc externa secunda, quam pertranseunt arteriæ, & venæ materias ex vtero ad foetum ducentes. Et c. 6. de semine loquens. Habuit præterea & materias familiares, quas attracturus erat ab vtero, sanguinem videlicet, & spiritum per oscula, quibus est connexum, & sane hæc statim à principio per ambientem membranam nondum duram factam attraxit: simul igitur ferebantur, quæ ab vtero ex vasis attrahuntur, & membrana semper magis fiebat dura, atq; ad finem quidem penitus iam dura erat cohærens, totūq; foetum orbiculatim amplectens: solæ vero illæ partes perforatæ erant, per quas materiæ ferebantur

bantur. Subdens. Perfluit autem semper alimentum non semper pari copia, propterea quod neque ipsum, quod alitur semper æqualem magnitudinem seruat, sed crescit assidue augescens, vt necessarium sit iuxta proportionem augmenti illius materiarum copiam influere, sanguinem quidem ex venis, spiritum vero cum sanguine tenuium partiū modico, & calido per arterias: quin & temporis progressu necessarium est hanc viam in fistulę modum cauari, & perfectam absolui, ac vas fieri. Hip. lib. 1. de morb. muliebr. Ferme autem omnibus multa curatio eadem est excepta mēsum detractiōe; nam quibus nihil prodit, hos detrahendū oportet, immo quicquid in mensibus mali inest, hæc auferre oportet, cum videlicet pituitosi sint, & pelliculosi, & saniosi, & tennes, aut albi, & grumosi, aut caliginosi, aut acres, falsi, turbati, purulenti, hę omnes causę tollendę, prohibent enim in ventre conceptum, &c. Et lib. eodem infra. Si vero ex partu non fuerit purgata, venter intumescit, & splen, ex crura, & febris habet, & rigor corripit, & dolores profiliunt ad lumbos, aliquando etiam ad viscera, & perfrigeratur, & febris habet, & pulsus debiles sunt, & aliquando acuti, & alias attoluntur, alias deficiunt: hæc patiuntur incipiente morbo, & sic

& sic habet: temporis autem progressu ca-
uæ faciei, partes rubescunt. Et circa initium
lib. Quibusdam mulieribus menses bimestres
in vteris existentes multi ad pulmonē pro-
cedunt: & vbi recepti fuerint, omnia pa-
tiuntur, quæ in tabe dicta sunt, & non est
possibile ipsam supereffe, & c. De quibus
plura videre poterit studiosius lector lib. cit.
vbi multa Hip. Et 5. aphor. text. 66. sic in-
quit. Si mulieri cessent purgationes, neque
febris, neq; rigor superueniat, & fastidia ci-
bi incidant, iudica ipsam in vtero habere: &
60. Si mulieri vtero gerenti purgationes
eant, impossibilem est fœtum esse sanum.
Et 36. Mulieri menses decolores, nec per
idem semper tempus venientes purgationē
indicant esse necessariam. Et tex. 28. Mu-
liebria suffitus ducit aromatum, sæpius vero
& ad alia utilis esset, nisi capitis faceret gra-
uitatem. Et 57. Menstrua si plura fiant,
accidunt morbi, & si nō fiant, ex vtero mor-
bi contingunt. 5 c. Mulieri si velis menstrua
cohibere, cucurbitulam quam maximam ad
mammas appone. 56. In fluxu muliebri si
conuulsio, aut animi defectus aduenerit, ma-
lum. 39. Si mulier, quæ neq; grauida est, neq;
peperit, lac habet, huic menstrua defecerūt.
33. Menstruis deficientibus sanguis ex nari-
bus fluens bonum. Et lib. 6. aphor. tex. 29.

Mulier

Mulier podagra non laborat, nisi menstrua ei deficient. Et lib. 5. tex. 32. Mulieri sanguinem euimenti menstruis erumpentibus solutio morbi fit. Atq; hæc de his satis, consequens est, vt de fœtus situ verba faciamus.

DE SITV FŒTVS.

Cap. VIII.

HIPPOCRATES quidem de fœtus natura, & situ sic locutus est lib. de natura fœtus. Cæterum puer in vtero existens manus apud genas habet, caput autem prope pedes: & non datur probe, ac certo cognoscere, etiam si puerum in vtero videas, vtrum caput sursum habeat, an deorsum: verum ex vmbilico pelliculæ tentæ sunt ipsum continentes. Et Auic. lib. 3. fen. 21. tract. 1. c. 2. Et egressio quidem fœtus nō completur nisi per scissionem panniculorum humidorum, & effusionem humiditatum eorum facientium ipsum lubricari: & quandoq; conuertitur super caput suum in partu naturali, vt sit facilioris separationis: partus vero super pedes vtrosq; propter debilitatem eius, qui nascitur, qui non potuit se conuerti, & est timoratum; non enim viuit secundum plurimum; & fœtus quidem ante motum suum ad exitum est sustentatus

tus cum facie sua, & naso ipsius inter ambo
genua, & oculis supra ea ambo, & colligit
ea ambo ad anteriorem partem sui, & est in-
clinatum collum eius: & facies eius declinat
ad dorsum matris eius defendendo cor: &
hæc quidem situatio conuenientior est ad
conuersionem faciendam, licet quidam di-
xerunt, quod faciei fœtus fœminei situatio
est secundum contrarium huius situationis,
& quod hæc situatio non est nisi masculi:
& adiuuant ad conuersionem grauitas su-
periorum fœtus, & magnitudo capitis eius
proprie: & quando separatur, aperitur ma-
trix apertione tali, cuius similem efficere
non valet in alia hora: & necessarium est,
vt separentur quædam iuncturæ, & susten-
tentur iudicio Dei excelsi. Et paulo infra.
Comprehensio igitur, seu conclusio huius
est, quod causa partus fœtus naturalis est,
quod ipse indiget aere plurimo, & cibo plu-
rimo, cum excitantur virtutes animæ eius
quærentes latitudinem spatiositatis, & at-
tractionem aeris copiosam, & cibum abun-
dantem: & ad fugiendum à strictura, & à
penuria attractionis aeris copiosi, & pau-
citate cibi. Cum autem nascitur fœtus, non
apprehenduntur ab eo somnus, & experge-
factio. Cum ergo apprehenduntur ab eo,
ridet post quadraginta dies. Et idem Hip.
supra

supra citatus lib. de nat. pueri. Vberius itaq; præfente alimentum puer quærens calcitrando pelliculas dirumpit, & à vinculo exolutus simul foras prodit, atq; hæc vt longissimè in decem mensibus. Et infra. Et quæ quidem paucius alimētum pueris præbent, citius pariunt: quæ vero vberius, posterius: atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Porro diruptis pelliculis si pueri momētum in caput inclinatum prædominabitur, mulier facile parit: si autem obliquus, aut in pedes procedet (contingit enim hoc sæpe) si momentum huc inclinarit siue prævterorum spaciositate, siuè si mater in labore ex partu primum non quieuit, & si sic procedet, mulier difficulter pariet. Multæ autem vel ipsæ perierunt, vel puer, & simul matres vna cum fœtibus. Cæterum ex parientibus, ac puerperis maxime laborāt primiparæ propter in experiētias dolorum, & dolent quidem totum corpus, maxime vero lumbos, ac coxendices; nam coxendices ipsarum disparantur: verum expertę iam partus minus primiparis dolent. Et de fœtus vario situ, & non naturali, varijsq; extrahendi modis videndus est Hip. lib. de fœtus exectione, vbi de his pluribus egit.

DE LOCO FOETVS.

Cap. IX.

FOETVS locum esse ipsum vterum nulli dubium esse cenſeo, cum in eo ex femine genitus & nutriatur, & creſcat. Cum igitur locum pueri vterum firmauerimus, aliqua noſtro more ex optimorum ſcriptorum ſententia de vteri eſſentia, & natura dicenda ſunt, & primo ex Auic. lib. 3. ſen. 21. tract. 1. cap. 1. Dico, quod inſtrumentum generationis mulieris eſt matrix, & eſt in radice creationis ſimilis inſtrumento generationis, quod eſt in viris, & eſt virga, & quæ cum ea ſunt: ſed vnum eorum eſt egrediens procedens ad exteriora, & alterum eſt diminutum, & retentum in interioribus, & eſt quaſi conuerſum inſtrumentum virorū; eſt enim quaſi oſeū ſiphac matricis, & quaſi virga collum matricis, & duo oua mulieris ſicut viris: verum ipſa in viris ſunt magna apparentia exterius elongata ad rotunditatem tendentia, & in mulieribus ſunt parua, rotunda, tendentia ad vehementiam compreſſionis latitudinalis, inſinſeca in ſpatio continente matricem, poſita in duobus lateribus eius in omni latere concauicatis eius, ſeu partis eius oppoſitæ gibboſitati extitit

exitit vnum, & sunt distincta, quorum vnicuique appropriatur panniculus, quæ ambo cistis vna non aggregat, sed panniculus cuiusque amborum est neruosus: & sicut viri habent vasa spermatis inter ouum, & euacuatorium radicis virgæ, similiter & mulieres habent vasa spermatis inter duos testiculos, & inter id, quod expellit ad interiora matricis: verum illa, quæ sunt uirorum, incipiunt ab ouo, & eleuantur ad superiora, & cadunt in foramina, ex quibus descendit coopertorium custodita, & perfecta: deinde flectuntur descendendo tortuosa transuersa habentia inuolutiones, in quibus completur digestio spermatis, donec redeat, & perueniat ad meatum, qui est in radice virgæ à duobus lateribus: & in proximo eius illud, quod peruenit ad ipsum, etiam est extremitas colli vesicæ, & est longum in uiris, & breue in mulieribus. In mulieribus uero extenduntur ex duobus ouis ad ambo ilia, sicut duo cornua arcuata incedentia, uel ascendentia uersus poros uritides, quorum duo extrema continuantur cum duobus inguinibus, & tenduntur ut chorda apud coitum, ut coæquent, uel disponant collum matricis ad recipiendum ita, quod trahit ipsum ad duo latera, quare dilatatur, & aperitur, & deglutit sperma, & ipsa ambo sunt breuiora,

breuiora , quàm longitudo sibi similis in viris, & diuersificantur in hoc, quod vasa spermatis in mulieribus continuantur cum duobus additamentis , quæ sunt vt duo cornua quoddam oriens ex vno quoq; ouo , quod expellit sperma ad vas, & nominantur duo expulforia spermatis . Et non continuantur vasa spermatis in mulieribus cum duobus ouis, nisi quoniam membra spermatis in mulieribus propinqua sunt in lenitate duobus ouis, & non fuit necessarium indurare ea, & indurare punniculos amborum , quoniam ipsa sunt in cauea , & non indigent proiectione longinqua : in viris vero non fuit bona continuatio eorum cum duobus ouis, & non permiscerentur eis ambobus; nam si fieret illud, noceret eis ambobus, cum tenderentur vt chorda propter duritiem amborum, immo positum est inter ambo medium , quod nominant endros : & peruenit ad expulforium apud medicos ad interiora eius : & matrix quidem est membrum ad rotunditatem tendens neruolum, quod extenditur, & dilatatur sicut corrigia, & super ipsam sunt additamēta plurima in modum anulorum : & sperma mulieris peruenit ad expulforium, quod est apud medicos expellens sperma ad interiora matricis : & apud philosophos mulier expellit semen suum.

extra testiculos apud foramen urinæ, & ex ipso impellitur ad interiora matricis. Et matrix quidem creata est habens venas plurimas ramificatas ex venis, quas diximus, vt sit illic sustentatio embrioris, & sit superfluitatibus menstruis præcipitatio. Et ligatur matrix cum dorso ligamentis fortibus pluribus, & ad partem vmbilici, & vesicæ, & ossi lato, & eis, quæ sunt supra ipsum, sed sunt laxa. Et de ligamentis eius sunt quædam, quibus continuatur ex neruis, & venis prædictis in anatomia neruorum, & venarum, & facta est substantia neruosa, vt extendatur plurimum apud comprehensionem & vt congregetur ad quantitatem paruum apud partum. Et non completur eius concavitas nisi cum complemento augmenti, sicut mammillarum quantitas non completur nisi cum complemento, quoniam ante illud est vana, & non est necessaria, & propter illud matrix in puellis est minor plurimum ea, quæ est in mulieribus, quæ genuerunt filios. Et habet in hominibus duas concavitates, & in alijs concavitates secundum numerum papillarum mammillarum. Et locus eius est post vesicam, & superfluit super eam de super, sicut superfluit vesica super eam cum collo ipsius de subtus. Et in anterioribus sunt intestina, vt sit ei à duobus lateribus susten-

subſtentaculum, & ſtratus lenis, & ſit in tutela . Et non eſt intentio prima in hoc veniens ad matricem ipſam, immo ad embri-
onem . Et ipſa quidem occupat, quod eſt inter propinquitatem umbilici uſq; ad poſtre-
mum meatum vuluæ, & eſt eius collum, & longitudo eius æqualis in mulieribus eſt inter ſex digitos uſque ad vndecimū , & quod eſt inter illud : & quandoq; abbreviatur & prolongatur per uſum coitus, & dimiſſionem eius . Et quandoq; aſſimilatur quantitas eius figuræ quantitatis eius , qui conſuetus eſt eius concubitu , & appropinquat illi longitudo matricis ipſius, & quandoque tangit inteſtina ſuperiora . Et creata eſt matrix cum duabus tunicis, quarum intrinſeca propinquior eſt ad hoc, ut ſit venoſa, & aſperitas eius ſimiliter . Et orificia harum venarum, quæ penetrant, vel perforant in matrice, nominantur foramina matricis, & cum eis continuatur panniculus embrionis & ex eis fluit ſanguis menſtruus, & ex eis nutritur embrio . Et exterior harum duarum propinquior eſt ad hoc, ut ſit neruoſa : & unaquæq; illarum tunicarum conſtringitur, & dilatatur cum præparatione ſuarum naturarum . Et tunica quidem extrinſeca pura eſt vna, & intrinſeca eſt ſicut diuiſa in duas diuiſiones, quaſi duo vicinantia, non

sicut consolidata ita, quod si excoriaretur tunica exterior ab vna earum duarum, excoriaretur quasi à duabus matricibus esset collum vnum, non sicut à matrice vna: & inueniuntur species villorum omnes in tunica intrinseca & matrix præterea ingrossatur, & inspissatur, quasi ipsa impinguetur, & illud est in hora menstruorum, deinde cū purgatur, extenuatur, & exiccatur, & ipsa iterum attenuatur cum magnitudine embryonis. Et eius dilatatio est secundum dilatationem corporis embryonis. Et cum coitur cum muliere, expellitur matrix ad os matricis quasi procedens desiderando attrahere sperma per sui naturam. Et cum dicitur matrix neruosa, non intelligitur per illud, quod eius creatio sit ex neruis cerebri, immo quod creatio sit ex substantia simili neruis alba, priuata sanguine, leni, extensiuā. Et non adueniunt ei ex cerebro nisi nerui pauci, quibus sentit, & si esset vehementius neruosa, vehementius communicaret cerebro. Et collum quidem matricis lacertosæ carnis est, quasi ipsum sit cartilaginosum, & quasi sit ruga super rugam, cui addit pinguedo duritiem, & cartilaginositatem, & impregnatio iterum in hora impregnationis. Et in eo est meatus oppositus ori matricis extrinseco, ex quo deglutit
sperma,

sperma, & expellit menstrua, & parit foetū. Et fit in dispositione conceptionis in summo constrictionis, quam fortasse non ingreditur extremitas acus. Deinde dilatatur præcepto Dei excelsi, & egreditur ex ea foetus. Meatui autem urinae in ea est locus alius, & est propinquior ori matricis ex eo, quod sequitur supremum eius. Et de mulieribus est, cuius matricis collum redit ad sinistrum, & de eis est, cuius est ad dextrum. Et ante violationem puellae virginis sunt in collo matricis panniculi cōtexti ex venis, & ligamentis subtilibus valde ortis ex omni parte eius, quos destruit violator, & currit, quod in eis est de sanguine. Hæc Auic. quibus consonant ea, quæ habet Gal. toto lib. 14. de usu part. & cap. quidem 1. in principio, dum inquit. Cum tres primi naturæ sint in partibus animalis construendis scopi (nam ex ipsis quasdam fecit ad viuendum necessarias, cuius generis sunt cerebrum, cor, & hepar: quasdam ad viuendum commodius, ut oculos, nares, aures, & manus: quasdam ad generis instaurationem, ut pudenda, testes, & matricis) quod nulla quidem pars non modo quæ ad viuendum, verum etiam quæ ad commodius viuendum est comparata, melius quam nunc habet, construi potuit. Hoc autem libro partes, quæ nobis ad

generis instaurationem à natura sunt tribu-
 tæ, supersunt adhuc explicandæ. At certe
 natura, si fier potuisset, maxime optasset suū
 opificium esse immortale: quod cum per
 naturam non liceret (nam quod ex arterijs,
 venis, neruis, & ossibus, ac præterea carne
 est compositum, incorruptibile esse non po-
 test) subsidium, quod potuit, ipsi ad immor-
 talitatem est fabricata, & c. Quod de filio-
 rū procreatione intellexit. Et plura lib. de
 vteri dissect. à c. præsertim 2. vsq; ad 9. & lib.
 3. de viēt. rat. cap. 39. & Haly. 3. theor. c. 33.
 & idem Gal. lib. 3. de nat. facult. cap. 3. & 11.
 & lib. de dissect. ven. cap. 9. & lib. 15. de
 vsu part. cap. 14. & lib. 1. de sem. cap. 2. & 4.
 & lib. 2. de sem. cap. 5. vbi mulieres à mari-
 bus in eo differre sexu affirmat, quia, quod
 intra habent pudendum mulieres (cum ex
 frigidityte expellere non potuerint) mares
 calidiores extra miserint, sicut & testes, quos
 mulier intra habet. Et de ca. simpt. cap. 3.
 & lib. 15. de vsu part. cap. 7. & lib. de anat.
 viuorum Ras. tract. 1. cap. 26. & Hip. qui-
 dem morborum omnium causas ab vtero
 prouenire sæpe affirmat, & de eius natura,
 & morbis omnibus vlceratione, suppura-
 tione, ascensu, auersione, descensu, dolore,
 conclusionē, distortionē, hiatu, ad caput al-
 lapsu, strangulationē, ad cor progressionē,
 ad

ad crura, ad hepar, ad coxas, ad pedes, ad sedem, ad septum transuersum, ad stomachum, alijsq; huiusmodi, eorumq; curationibus fusissime tractatum in lib. de morb. muliebr. & de nat. muliebr. tum etiam lib. 5. aphorif. passim. Et hæc de his dicta sint satis. Consequitur nunc, vt de fœtus tempore agamus.

DE TEMPORE FOETVS.

Cap. X.

DE tempore formationis fœtus Auic. præ alijs fusissime agit lib. 3. fen. 21. tract. 1. c. 2. Cuius textum adduco. Cum matrix colligitur super sperma, tunc prima dispositio, quæ aduenit illic, est spumositas spermatis, & est ex operatione virtutis formatiue. Et infra. Et dispositio quidem alia apparens, seu existens est punctura sanguinis in siphac, & extensio eorum in siphac extensione aliqua: & in hac dispositione sunt vesicæ aliquæ ex eis sanguineæ, quæ iam conuertuntur ad sanguineitatem, & vmbilicus conuersus est ad formam vmbilici conuersione sensibili. Tertia autem dispositio est conuersio spermatis ad sanguinem congelatum, seu coagulatum, & post ipsam est conuersio ad carnem massi-

catam, seu ad frustum carnis masticatæ, & illis seu tunc membris principalibus apparet separatio sensata, & quantitas sensata, & post fit eius conuersio, viquequo compleatur generatio cordis, & membrorum primorum: & incipiunt ipsa separari adinuicem, & inter ea sunt meatus noti, seu membra intermedia communicantia nota, & sunt extremitates iam lineatæ, sed non sunt à se ipsis separatæ separatione integra. Deinde non cessat conuersio, aut transmutio, quo usque generentur extremitates. Et paulo post: Et spatium quidem spumæ est sex dierum, aut septem, & in his diebus operatur informatiua in embrione non fugendo nutrimentum ex matrice, & post illud fugit. Et incæptio linearum rubearum, & punctorum est post tres alios dies, & sunt nouem dies ex principio, & quandoque fit antecessio die vno, aut postponitur die vno. Deinde post sex dies alios, & sunt quindecim à conceptione, penetrat sanguineitas in toto, & fit sanguis coagulatus, & quandoque antecedit die vno, aut duobus, & duo decim diebus post illud fit humiditas caro, & iam discernuntur frusta carnis, & discernuntur membra tria manifeste, & iam separantur quædam eorum à contactu quorundam, & extenditur humiditas nuchæ: & quandoque;

doq; postponitur, aut antecedit duobus diebus, aut tribus. Deinde post nouem dies separatur caput ab humeris, & extremitates à costis, & ventre, vt discernat sensus in quibusdam eorū, & celetur in quibusdam eorū ita, vt sentiatur illud post quatuor dies, qui complent quadraginta dies, & postponitur raro vsq; ad quadragesimum quintum diē, aut minus in hoc est vsq; ad triginta quinque dies. Et dicitur in doctrinis primis, quod quando post quadraginta dies: scinditur ab ortu panniculus subtilis, in quo foetus continetur, & ponatur ille foetus expoliatus à panniculo dicto in aqua frigida, apparet res parua discretarum extremitatū: & masculus est velocior in illo toto, quam foemina; videtur enim, quod sit minus spatium formationis masculorū triginta dies, & minus parturitionis est medietas anni, & quod dicemus de proximo. Et infra. Et apud quosdam cum superuenit formationi embrionis duplū temporis eius, in quo mouetur ita vt sit à prima incæptione conceptionis vsque ad motum eius triplum temporis, tunc nascitur: & lac quidem accidit cum motu embrionis: & iam dicitur, quod tempus æquale medium ad formationem eius est trigintaquinque dierum, quare ipse mouetur in septuaginta diebus, & nascitur 210. & illud

Iud est septem menses , & antecedit quandoq; diebus aliquot, & quandoq; postponitur, quoniam fortasse cadit in 35. diebus diuersitas parua , seu additio , seu diminutio parua, & multiplicatur in duplicatione , & quando est illud , quod est plus, est 45. dierum, & mouetur in 90. diebus, & nascitur in 270. & illud est nouem menses . Et quandoque cadit in hoc etiam diuersitas in diebus, sicut dictum est, & hoc est res, in qua non est iudicium firmatum cum ratione demonstratiua . Et motus in octauo mense, si non est completus , tunc primum iudicium eius est, vt nō uiuat, secundum quod faciam te scire post : ille autem , qui iam est completus integre secundum proportionem prædictam, & nascitur apud complementū suū , tunc spaciū eius est quadraginta dierum, deinde 80. dierum, deinde 240. dierum, & octauo mense, & minoratur , & additur secundum, quod sciuiſti . Et dixerunt, non inuenitur in abortu masculus completus ante 30. dies , & foemina, quæ compleatur ante 40. dies . Et dixerunt, quod natum in septimo mense ingreditur virtus , & fortificatio , post quam peruenerint natiuitati eius septem menses, & natum in nono post nouem menses, & natum in decimo post decem menses. Et de his plura infra tract. 2.

cap. 1. Et Auicennæ quidem concordant ea quæ habet Gal. lib. de anat. viu. cap. 5 1. & 5 2. & lib. de foet. format. cap. 3. & lib. 1. de sem. cap. 9. & Arist. lib. 7. de nat. animal. cap. 3. & Ras. 22. cont. tract. 6. cap. 1. Et Hip. latissime lib. de nat. pueri, cuius verba supra retulimus, vbi etiam habet masculos in tertio mense, foeminas in quarto moueri. Et lib. de septimestri, & etiam de octimestri partu, vbi & vndecimestres foetus nasci affirmat, octimestresq; non superuiuere. Et Gal. de septimestri partu, ac de fetuum format. in princ. vbi neq; vnum statum, ac certum terminum foetibus esse aut manifestæ formationis, aut motus aut partus. Et lib. de semine cap. 9. hæc habet. Cæterum rursus ad primam animalis cōstitutionē sermonem reducamus, & quò nobis bono ordine, simulq; manifeste res tradatur, omnem foetuum generationem in quatuor tempora distribuemus. Primum quidem, in quo circa abortus, & circa dissecciones feminis species exuperat, & dominatur, quo tempore neq; Hip. qui in omnibus admirabilis est, foetum vocat eam animalis constitutionem, sed vt nuper ab eo audiuius in genitura, quæ sex iam dierum fuit elapsa. Post quam vero expletus quidē sanguine fuerit foetus, cor vero, & cerebrum, ac hepar adhuc in

articulata sunt, & informia, firmitatem tamen iam aliquam, & magnitudinem memorabilem habent, hoc secundum tempus erit. carniformis autem & non amplius femini formis est ipsa fœtus substantia. Igitur neq; genituram amplius huiusmodi speciem Hip. appellare reperiās, sed (vt dictum est) fœtum. Tertium deinde tempus est, quando tria (vt dictum est) principia manifeste videre licet: reliquarum verò partium omnium designationem per lineamenta, & quasi adumbrationem, euidentiorēq; namq; videbis circa tria principia formationem, obscuriorem verò partium circa ventrem, & multo adhuc his obscuriorem circa artus; hi enim posterius ramificant (vt Hip. dixit) proportionem, quam ad ramos habent, per hanc appellationē ostendere volens. Quartum deinde, & postremū tempus hoc est, cum iam omnia in artubus sunt iam plene articulata: & non fœtum solum, sed iam etiam puerum nominat id, quod in vtero concēptum est, admirandus Hip. quando & pedibus calcitrare, & velut perfectum animal moueri dicit. Cæterum nihil nunc opus habeo fœtus velut animalis mentionem facere; velut planta enim omnem tum generationem, tum formationem à semine habuit, duplexq; principium

motus

motus, & formationis statim à principio, quemadmodum illè iudicauit; qualis enim est radicatio plantis deorsum, & infra terram, talis est foetibus insitio arteriarum, & venarum secundæ in vtero, &c.

DE PARTIBVS PRIVS,
vel post genitis.
Cap. XI.

QVÆ vero partes prius in foetibus generentur, controuersia est inter scribentes. Et Auic. quidem Aristoteli assentiens 2. de gen. animal. cap. 4. ait lib. 3. fen. 21. tract. 1. cap. 2. Cor primo gingi, quamuis primum manifeste apparens umbilicam contendat, eumq; cordis, hepatis, cerebriq; vesicarum creationem præcedere, licet post ipsum compleantur, cuius verba hæc sunt. Cum matrix colligitur super sperma, tunc prima dispositionum, quæ aduenit illic, est spumositas spermatis, & est ex operatione virtutis formatiuae. Et veritas quidem dispositionem ipsius spumositatis est ex hoc, quod virtus informatiua mouet illud, quod est in spermate ex spiritu animali, naturali, & vitali ad minerã vnius cuiusq; eorum, vt figatur in ipsa, & creetur illud membrum ex eo secundum modum, quem expo-

exposuimus, & declarauimus in lib. principiorum, & propter illud reperitur exufflatio tota impelli ad medium humiditatis, vt præparetur locus cordis: deinde fiunt à latere eius dextro, & à latere eius supremo duæ vesicæ quasi ramificatæ ab eo tangentes ipsum vsq; ad horam, deinde separantur ab eo, & discernuntur, & fit prima locus pro corde, & dextra locus pro hepate, & impletur alia sanguine ad albedinem decliui, & penetrat ad exteriorem partem humiditatis spermaticæ post ventositatem spirituofam perforantem eam, vt ex ipsa recipiat a matrice restorationem spiritus, & sanguinis, & creatur umbilicus, & est primū, quod generatur manifeste. Veruntamen vesicæ cordis, & hepatis, & cerebri creationem umbilici præcedunt, quamuis complementum horum trium postponatur à complemento substantiæ umbilici, & hoc quidem iam verificauimus, & declarauimus diuersitatem in eo in lib. principiorum sciētiae naturalis. Et cum sperma figitur, & spumat, & penetrat spuma ad profundum causando vesicam pro corde, generatur panniculus ex motu spermatis mulieris causato à spermate masculi, & est separatus. Deinde non suspenditur cum matrice nisi cum foraminibus, seu orificis venarum propter attractionem

tionem nutrimenti . Et embrio quidem nō nutritur ex hoc panniculo, nisi dum panniculus est subtilis , & nutrimenti parum est necessarium : cum autem induratur , tunc fit cibatio per illud, quod generatur in panniculo, & meatibus manifestis venosis . Deinde diuiditur post tempus in panniculos . Et veritas quidem est , quod primum membrum , quod creatur , est cor , quamuis de Hip. dicatur , quod dixerit (Gal. lib. de anatom. viu. cap. 52.) quod primum, quod generatur est cerebrum , & oculi , propterea quod testificatur illud dispositio pullo- rum in ouis , cor vero non est in primis , cum creatur , in omni dispositione, vel in omni re apparens manifestum . Et iam postea insurgit fabulans , & vana loquens (de Gal. ait lib. de foet. format. capit. 3. & 4.) qui dixit, quod rectius est , vt sit primum, quod creatur, hepar, quoniam prima operatio corporis est nutritio, quasi sit res secundum appetitum eius, & secundum quod videtur ei esse conuenientius . Et sermo iste est corruptus ex via experimenti, quoniam studiosi in hac re non testificantur rem esse, secundum quod existimauit , omnino . Et ex ratiocinatione est, quoniam si res est, secundum quod ipse existimat, scilicet quod creatur in primis, cuius operatio

in primis præmittenda est, tunc sciat, quod non nutritur membrum vitale, dum non in ipso innititur, vel fundatur vita cum calore naturali, & spiritu vitali. Cum ergo ita sit, necesse est, ut creetur membrum, a quo procedit calor naturalis, & spiritus vitalis ante creationem nutrientis ipsum. Et virtus quidem informativa non indiget in dispositione formationis nutrimento, dum non accidit resolutio sensibilis sensibile, faciens nocumentum, quare sit necessarium restauratione eius, & sit necessarius spiritus vitalis, & calor animalis, ut sustentetur cum eo, & existat. Quod si dixerit, quod ipse adueniat virtuti formativæ ex patre, tunc similiter etiam virtus nutritiva associata virtuti informativæ generativæ est ex parte patris. Qualiter ergo ista nutritiva præcedit, cum iam illa scilicet virtus vitalis sit magis præcedens secundum esse, & hoc est &c. Qui bus similia habet Gal. lib. de anat. vii. c. 51. & 52. Ex aliena loquens sententia, ei tamen acquiescens uti rationi, & experimentis consonæ magis. Et equidem cum semen sit potentia animal, sicut plantæ semen planta est, essentielles corporis partes simul gingi, & procreari satis verisimile apparet ex Hip. etiam sent. cum lib. de alim. affirmet omnia in corpore consentientia esse ijs verbis,

con-

confluxus vnus, conspiratio vna, consentientia omnia : quædam tamen citius, quædam posterius perfectionem, & complementum accipere, adeo vt etiam post perfectum, & natum animal quædam partes generentur, vt pili in capite, & alijs corporis partibus, sicut etiam dentes, aliaq; ad vitum non necessaria. Et Gal. quidem sibi met contrarius esse videtur cum lib. de foetuum format. cap. 3. & 4. (si modo hic lib. Gal. est) affirmet hepar primo procreari, & versus finem libri contendere videtur arterias, venas, & secundam vna cum hepate primo generari, sic inquit. Etenim prima formatio in arterias, ac venas, secundamq;, ac hepar, non autem in cor nos ducit, siue ratione rem ipsam consideremus, siue ex his, quæ in refectionibus apparent æstimationem faciamus. Et ibid. Rursus igitur, quod etiam ante diximus, semen opificis rationem habebit, vasa vero, per quæ sanguis à prægnante attrahitur ad viscerum generationem, omnium prima generabuntur: secunda autem ab his hepar, & cor. Et supra contra Stoicos, & Peripateticos loquens cordi primam generationem assignates his verbis contendit. Arterias igitur, & venas necesse est primas omnium ex seminis substantia generatas esse, que-

madmodum & in lib. de sem. est demonstratum . Quare etiam si alius quispiam , similiter vt illi, qui de corde pronũciauerũt, aut secundam , aut hepar principium esse dixerit omnium animalis actionum , minime credemus, cum alia generationis principia vnicuiq; corporum generi esse sciamus, alia item gubernationis. Et superius . Deinde alius illum sequens de arteriarum , ac pulsum in ipsis vtilitate , in quibus si quis legendo se exercitauerit, cognoscet fœtum in principio generationis neq; arteriarum , neq; pulsum, neq; cordis necessariam vtilitatem habere , quemadmodum neq; plantas, &c. & paulo ante. At vero in abortibus fœtum supra 30. dies prope inter se sita manifeste apparent tria hæc animalis membra hepar, cor, & cerebrum, atq; maius quidem vtriusq; alijs hepar , inferiora vero ipso longe sunt tum cor, tum cerebrum, nec vero possibile est inuenire , quando cor principium formationis habeat , &c Quo loco Gal. se ipso tamquam expertior (vt ait) retractat, quæ dixerat in lib. de sem. vbi & cor, & hepar primo gingi afferuisse testatur, & hepar cordis generationem præcedere affirmat, heparq; prius gingi vna cum arteriis ipsis sæpius ibidem reperit . Ex quibus manifeste apparet quam sit dubia Gal. sententia,

tentia, cum libel. an omnes corporis partes simul fiant, libere fateatur nescire, quæ partes prius ingantur, sed solum Deum nosse, qui eas plasmauit, vbi non omnes simul cōsistere enixe contendit.

DE SIMILITVDINIS, Et dissimilitudinis causis.

Cap. XII.

DE similitudine, & dissimilitudine fœtuum (quæ triplex est secundum Gal. lib. 2. de sem. cap. 2. & 5. tum secundum speciem, tum secundum sexum, & effigiem) nunc dicendum est, de quibus consulendus est Hip. lib. de genit. vbi hæc habet. Et ex quacunq; corporis viri parte plus prodierit in genitura, quam mulieris, partus ille magis similis erit patri: vndecunq; vero a corpore mulieris plus venerit, magis assimilatur matri: est autem impossibile partum per omnia matri similem esse, & patri nihil, aut vice versa neq; alteri quicquam similem esse, si quidem ab vtriusq; corporibus semen in partum procedit: vter autem tandem plus contulerit ad similitudinem, & à pluribus corporis regionibus, illi magis similis est. Et infra. Quandoque partus tennes,

& debiles generantur ex matre, & patre crassis, ac robustis: & siquidem multis iam generatis pueris tale quid contingat, manifestum est, quod fœtus in vtero ægrotavit, & ab vtero quid de suo ipsius incremento foras produxit, vtero nimirum amplius hiantē, & propterea debilis factus est. Vnumquodq; autem animal iuxta proprium robur ægrotat: si vero omnes pueri nati debiles fuerint, vteri ipsi in causa sunt angustiores, quam oportet, existentes; si enim non habuerint spatiositatem, in qua fœtus nutrirī possit, necesse est ipsum tenuē fieri, ut pote qui non habeat satis amplum locū ad incrementum capiendum: si vero habeat satis amplum locum, & non ægrotet, verisimile est ex magnis parentibus magnam sobolem generari. Habet autem res hoc modo, quemadmodum si quis cucumerem, qui iam defloruit, si autem adhuc tenellus, & in cucumerario adhuc adhæreat, ponat, ac immittat in vas angustum, æqualis, ac similis euadet cavitati ipsius vasis: si vero quis eundem in vas amplum indet, quod verisimile sit cucumeris capax esse, sed non valde multo maius, quam pro cucumeris natura, æqualis itidem, ac similis erit cucumis vasis ampli cavitati; nam in augescendo cum vasis cavitare contendit, & ferme
omnia

omnia nascentia sic habent, quo modo quis ipsa cogat : sic sane & cum puero se res habet ; si enim spatiositas ipsi contigerit in augescendo , maior euadet, si vero angustia minor . At vero mutilum in utero puerum sentio aut contusum ex matris uterum gestantis plaga, aut eiusdem lapsu , aut alio quopiam violento affectu matri accidente mutilatum esse : qua vero parte mater plagas acceperit, ea puer mutilatur : si vero amplius contundatur fœtus , ita ut pellicula ipsum continens rumpatur, perditur fœtus : quin & alia huiuscemodi causa pueri mutilantur . Cum in utero iuxta locum , in quo mutilatus est fœtus, angustia fuerit, necesse est corpus , quod in angustia mouetur, mutilari iuxta illum locum, quemadmodum etiam arbores quæcumq; in terra sunt , & non habent satis amplum locum , verum à lapide , aut aliqua alia re impediuntur, cum emergunt, obliquæ , ac tortuosæ sunt , aut hac parte crassæ , altera tenues . Sic accidit etiam circa puerum , si in utero iuxta aliquam corporis partem angustior altera fuerit . Cæterum quod ex mutilatis hominibus sani, & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere solet ; habet enim mutilatum numero omnia quæ sanum : ubi vero morbus aliquis ipsis, & humido ipsorum

acciderit, à quo semen prouenit (quatuor
sane cum species sint humidi, quæ natura-
liter in corpore existunt) genituram non
totam exhibent, debiliorem autem iuxta
mutilatam partem. Quare nihil miri mihi
videtur, si etiam mutilentur quemadmodū
parens. Et Auic. lib. 3. sen. 21. tract. 1. cap.
2. Et cum ad cor fœtus antecedit comple-
xio masculina, tunc ipsa fluuit in omnia
membra, & ipse fœtus cum masculinitate
sua assimilatur patri suo: & quandoque est
causa masculinitatis præter complexionem
patris sui, immo est dispositio matricis, aut
complexio spermati accidens proprie: qua-
propter nō oportet, vt cum ipse assimilatur
patri in hoc, quod est masculus, quod sit ei
similis in reliquis membris: immo quandoq;
assimilatur matri. Et assimilatio quidem
indiuidualitatis sequitur figuram, & mascu-
linitas non sequitur figuram, immo com-
plexionem. Et quandoq; accidit cordi soli
quasi complexio patris, quæ spargitur in
membra: ex parte autem præparationis fi-
guralis est receptio materie in extremitati-
bus decliuis ad figuram matris. Et quan-
doq; est informatiua potens ad hoc, vt do-
minetur spermati, & figuret ipsum ex parte
lineationis cum figura patris: sed deficit ex
parte complexionis, vt faciat ipsum sibi si-
milem

milem in complexione. Et dixerunt quidam sapientum, & non sunt elongati à iudicio possibilitatis, quod de causis assimilationis est illud, quod exemplificatur, cum est dispositio concæptionis in mente mulieris, aut viri ex forma humana exemplificatione firma. Causa autem in statutis quandoque est diminutio, quæ est in ipsis propter materiam paucam in principio; aut ex parte paucitatis nutrimenti apud creationem, aut propter paruitatem matricis, quare non inuenit foetus dilatationem in ea, sicut accidit fructibus immaturis, qui ponuntur in vase, seu in loco angusto, cum sunt adhuc immutari, quare non fit additio super eos. Et his consonant, quæ habet Arist. lib. 4. de gen. anima. cap. 1. & Gal. lib. 14. de usu part. cap. 7. & cap. 14. vbi plura de vi imaginat. mulieris ad foetus formam. Et idem Auic. lib. 1. fen. 1. doctr. 4. cap. 2. & fen. 2. doctr. 1. cap. 3. & lib. 3. fen. 1. tract. 4. cap. 23. & fen. 13. tract. 3. cap. 5. & fen. 15. tract. 1. cap. 6. & lib. 1. fen. 2. doctr. 2. sum. 1. cap. 14. Gal. de Theriaca ad Piso. cap. 11. & lib. de mot. manifest. & obscu. vbi de motu virgæ. Et lib. de opt. corp. const. cap. ultimo, vbi de maiori, vel minori corporis mole, eiusque causa inquit. Et de causa maris, & feminæ Hip. lib. de genit. cit. hæc

addit. Quandoq; quidem fortius est semen à muliere emittum, aliquando vero debilius, similiter etiam quod vir emisit: Et est tum in viro fœmineum, itemq; masculinū semen, tum itidem in muliere: fortior autem masculus fœmina est; necesse igitur est ipsum à fortiori semine generari, habetque res hoc modo. Si ab utriusq; semen fortius prodierit, masculus erit partus, si vero debile, fœmina nascetur. Vtrum autem multitudinem, ac copia præualuerit, iuxta illud ipsum partus nascetur, si enim multo plus fuerit debilis feminis, quam fortioris, superatur forte, & debile permixtum in fœminam transit; quemadmodum si quis ceram, & adipem misceat, & de adipe tamen plus coniiciat, eaq; ad ignem liquefaciat; quandiu quidem liquida fuerint, non apparet, vtrum tandem horum superet, vbi vero congelata fuerint, tunc iam conspicuum est, quod adeps ceram copia exuperat.

Sic habet etiam masculi, ac fœminæ genitura: quod vero & in fœmina, & in viro genitura fœminea sit, ac mascula, ex manifestis factis coniectare licet; multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex proprijs viris: verum ad alios viros ingressæ masculos genuerunt, & viri illi ipsi, apud quos mulieres fœminas pepererunt, ad aliarum

rum mulierum mixturâ progressi masculos genuerut, & quibus masculus sexus ginge-
tur, alijs foeminis permixti foemineam sobolē
genuerūt. Atq; hæc sane ratio declarat tum
virum, tum feminā & foemineam, & masculā
geniturā habere; nam apud quos feminas pa-
riebant, superabatur fortius semen à copia
debilioris, & gingebantur foemellæ: apud
quos vero masculos pariebant, superabatur
debilius, & gingebantur mares: procedit
autem non semper ab eodem viro genitura
fortis, sed neq; semper debilis, sed alias alia,
atq; sic etiam in muliere res habet, vt mini-
me mirum sit easdem foeminas, eosdemque
viros sobolem masculam, & foemineam
producere. Et in ipsa genitura egreditur,
& foemineum, & masculinum ab omni cor-
pore, & à debilibus debilis, & à fortibus for-
tis, & necesse est sic in partum distribui, &c.
Et ad finem lib. In muliere, & in viro, & in
omni animali in singulis & debilior, & for-
tior genitura est, & non semel, ac simul ge-
nitura procedit, sed & bis, & ter ebullit, ac
eiaculatur, & non est possibile omnem esse
fortem, tum quæ prius exiuit, tum quæ po-
sterius: in vtrum autem sinum, & crassio-
rem, ac fortiozem genitura ingredi conti-
gerit, illic masculus gingitur: in vtrum ve-
ro rursus humidior, ac debiliorem, illic
foemella

fœmella generatur : si vero in vtrumq; fortis ingrediatur,ambo masculi fient, si debilis,ambo fœmellæ. Et Gal. quidem lib. 2. de sem. cap. 5. de trium similitudinum speciebus loquens hæc habet. Quare trium similitudinum tria principia habebimus, similitudinem generis animalis iuxta substantiam, ex qua generatum est: formæ vero iuxta motum ex semine: eam vero, quæ est aut masculi, aut fœminæ ex vtrorumque principiorum temperamento (vtraq; autem principia appello menstruum, & semen. Et paulo supra. Hæc igitur à me dicta sunt, & manifestum iam factum est in calidiore, & sicciore fœtus temperamento masculi animul generari: in frigidiore vero, & humidiores muliebres: speciem autem, siue genus animalis (vtrumque enim dicere licet) hominem videlicet, & equum, & bouem ad naturam materiæ in animalis generatione subiectæ consequentem esse: quemadmodum sane & formæ similitudinē ad vtrūq; parentem effigientis, ac formantis facultatis esse, quæ in semine continetur. Et cap. eod. Causam inquirens, cur masculus matri assimiletur, sic inquit. Neq; enim cum in genitalibus partibus dominium contingit, ob id etiam toto corpore masculus a fœmina differt: neque cum penitus vicinialterum semen

semen; multi enim masculi matri similes sunt, & foemellæ patri. Quæ est igitur alia præter has causa? Dixit itaq; Gal. speciei similitudinem à materia prodire, & bene, quia cum foetus fiat è semine maris, ac foeminæ, & sanguine menstruo, cum sanguis menstruus in pluri sit quantitate, quam ipsū semen, mirum non est si plerunque animal foeminæ naturam sequatur præsertim in brutis: vnde ex oue, & hircō nascitur ouis, ex capra, & ariete caper; & aliquando quid medium, vt ex asino, & equa, & ex equa, & asino mulus. De maris autem, ac foeminæ indicijs loquitur. Hip. lib. 5. aphor. cap. 4. sic inquit. Mulier si marem concipit, bene colorata est: si vero foeminam, male colorata. Et 48. foetus mares quidem in dextris, foeminæ vero in sinistris magis. Et 38. Mulieri utero gerenti si altera mamma gracilis fiat geminos habenti, alterum abortit, & si quidem mamma dextra gracilis fiat, marem, si vero sinistra, foeminam. Et lib. de superfoet. si dextera mamma prius, & magis turgeat, maris indicium indicauit. Præterea foeminam hilariorem esse in conceptu masculi, & ad omnia magis promptam, & dum progredi incipit, dextram pedem præponere, & puliū dextra manu validiorem habere, & motum validiorem

diorem in dextris passim scriptores testantur indicatur etiam è lacte iuxta ea, quæ habet Hip. lib. de sterilibus; lac enim si proiectum supra folia condensetur, masculum indicat, quia vegetum calorem denotat. Aptitudo etiam ad mares procreandos ex Hip. lib. 9. epidem. sect. 4. text. 27. dignoscitur; nam in mare in ætate adolescentiæ dexter testiculus prius turget, & mamma in foeminis; dextera enim pars ut robustior, & calidior maxime confert ad marem generandum; præterea, qui sunt calido temperamento, potius mares procreant. Cognoscitur vero foeminam concepisse iuxta ea, quæ habet Gal. lib. 5. de nat. facult. cap. 3. quia foemina in coitu quodam modo præsentit uterum conuelli, & retrahi, quia fit attractio, & retentio seminis, quod etiam mas cognoscere potest, quoniam pudendum retrahitur velut à cucurbitula ab ipso utero. Et ostetrices os sentiunt clausum citra duriæ. Et ex aphor. 4. sect. 5. si post assumptam mulsam foemina in vêtre tormina sentiat, facta est cōceptio; quia ob uterum clausum flatus à mulla excitatus exitum non inuenit. Indicatur etiam ex angustia oris vteri Hip. lib. 3. aphor. 4. Et quidem omnes fatentur ne quidē acus acumen in vteri os posse ingredi, quando mulier concepit. Testantur etiam

etiam id dignosci ex dolore lumborum, naulea, cibi fastidio, vomitu, pica, vitijis ventriculo noxijs tanquam in gestatione foetus compatienti, è suppressione mensium, grauitate corporis, languore, desidia citra horrorem, ac febrem Hip. 5. aphor. 61. Gal. de sympt. ca. cap. 7. de sympt. diff. lib. 6. cap. 5. Addit Hip. lib. de nat. pueri motum in vtero citra dolorem, & flatum, ac vberum tumorem. Et lib. de superfoet. oculos albidos aducit vti sanguine ad vterum confluente. Auic. præterea inquit vrinam in principio de colorem, in vltimis mensibus colorationem, tanquam calore augescente ob foetus magnitudinem vasa comprimantis, & viscera, & calorem vnientis lib. 3. fen. 19. tract. 1. cap. 11. ad finem cap. Sed non ab re fuerit, si Auic. tex. aliquos prædicta corroborantes adducam. Et quidem lib. 1. fen. 2. sum. 2. doct. 3. cap. 10. hæc habet. Vrinæ prægnantium sunt claræ, & super earum superficiem est nebula, & quandoque trahunt ad colorem aquæ cicerum, aut aquæ pedum citrinæ, & in ipsa est Zarach, & supra summitatem earum est nebula, sed quocunque modo fuerit in medio, videbitur sicut cottum carminatum: & est cum in eis sunt velut grana, quæ ascendunt, & descendunt. Cumq; irinus manifestior fuerit, erit

erit imprægnationis principium, & cum loco ipsius fuerit rubedo, erit in fine imprægnationis, & proprie si turbantur, cum moventur. Parientium vrina secundum plurimum est nigra, & in ipsa est velut atramentum, & sicut sordities. Et lib. 3. fen. 19. tract. 1. cap. 11. loquens de prægnationum signis. Significant ipsam illud, quod antecessit de conuenientia duarum emissionum spermatis, & dispositio quasi tepor succedens coitui: & est caput virgæ quasi suctum, cum emittit sperma, & est, cum egreditur, ad siccitatem aliquantulum declinæ, & succedit ei vehemens adunatio oris matricis, ita vt non ingrediatur ipsum stilus. Et similiter eius eleuatio ad superiora, & anteriora, & colligitur absque durtie, & vehementia siccitatis illius partis, & retinentur menstrua, quare non menstruatur vsq; ad tempus, aut menstruatur paulatim, & accidit dolor paruus in eo, quod est inter umbilicum, & receptricem. Et quandoq; fit difficultas vrinæ, & accidit ei, vt abhorreat coitum post illud, & odio habeat ipsum: & quando cum ea coitur, non emittit sperma, & accidit ei apud coitum dolor sub umbilico, & nausea. Et prægnans habens masculum vehementius odit coitum, quàm prægnans habens fœminam; ipsa enim
quandoq;

quandoque non abhorret coitum. Deinde illud, quod succedit ei de angustia, & pigritia, & grauitate corporis, & malitia animæ, & parua nausea, & eructatione acetosa, & horripilatione, dolore capitis, & vertigine, & tenebrositate oculorum, & ex pulsu cordis, deinde commouentur appetitus mali post mensem, aut duos menses. Et citrinatur albedo oculorum earum, & fit viridis. Et quandoq; profundantur oculi eius, & mollificantur palpebræ eius, & acuitur aspectus eius, & clarificantur eius pupillæ, & ingrossatur eius albedo, & non citrinantur secundum plurimum, & necessaria est alteratio coloris, & euentus impressionum egredientium à natura, quamuis sit in prægnante ex masculo minus, & in prægnante ex fœmina plus. Et quandoque imprægnatio sedat dolores dorsi, & anchorum, propterea quod calefacit ea matrix, & cum parit, redeunt. Et quandoq; alterantur mammillæ eius ab eo, quod fuit, & dilatantur, & citrinantur super ipsum venæ eius, et virides fiunt. Et in pluribus dispositionibus accidit prægnantibus, vt mollificentur eorum mammillæ in principio retentionis menstruorum, & augmento eius, quod de ipsis retinetur vltra illud, quo indiget embrio, propter paruitatem embionis, et debili-

bilitatem eius à cibatione. Deinde cum magnificatur embrio, cibatur illa superfluitate, et viuificatur, et sedantur accidentia retentionis eius. Et cum imprægnatur puella, quæ nondum consecuta est quindecim annos, trinetur ei mors propter paruitatem matricis, etc. Et cap. 12. Loquens de causis masculinitatis. Causa masculinitatis est sperma viri, et caliditas eius, et abundantia ipsius, et conuenientia coitus in hora mundificationis eius, et prouocatio spermatis ex dextro, qui est calidior, et altior, & propinquior hepati. Et similiter quando cadit in dextro matricis. Et similiter sperma mulieris in proprietatibus suis, et in parte sua, et regio frigida, et tempus frigidum, et ventus septentrionalis adiuuat ad masculinitatem, et contrarium ad contrarium. Et similiter ætas adolescentiæ absque pueritia, et senectute. Et dicunt quidam, quod si currit à dextro viri ad dextrum eius, masculinat: ex dextro sinistris foeminat: et si currit ex sinistro eius ad dextrum ipsius, erit foemina masculina, et ex dextro eius ad sinistrum ipsius, erit masculus foemininus. Et dixerunt quidam de illis, qui loquuntur siue ratione, quod prægnatio à die ablutionis est cum masculo usque ad quintum, et est cum puella, usque ad octauum: deinde est cum masculo usque,

vsq; ad vndecimum, deinde est cum hermaphrodito . Et sanguis prægnantis cum masculo calidior est plurimum, quam prægnantis cum foemina. Et cap. 13. Prægnans habens masculinum est melioris coloris, & pluris leuitatis, & agilitatis, & mundioris facieri, & sanioris appetitus, & quietorum accidentium, & sentit grauedinem lateris dextri; plurimum enim generatur masculus ex spermate expulso ad dextrum duorum laterum colli matricis: & non accidit illud nisi aut propter desiderium illius lateris ad recipiendum, aut quoniam expulsio est ex testiculo dextro. Et quando mouetur foetus masculus, mouetur ex latere dextro; plurimum enim cum incipit mammilla augmentari, & alteratur color, fit in ea, quæ habet masculum, ex latere dextro, & proprie papilla dextra, & ad ipsam currit Lac in primis, & prouocatur in primis. Et est lac, quod mulgetur ex vbre eius, grossum, viscosum, & non tenue, aquosum, ita quod lac masculi destillatur super speculum, & consideratur id ipsum in sole, & remanet quasi ipsum frustum argenti viui, aut granum margaritæ, non currens, neq; protensum. Et augmentatur pupilla in habente masculum in rubedine, non nigredine vehementi: & fiunt venæ pedum eius rubræ, non nigræ.

Et dixerunt quidam, quod quando mouetur à statione, mouet prius pedem dextrum, & est expertum: & cum erigitur, sustentatur super manum dextram: & est oculus eius dexter leuioris, & velocioris motus. Et masculus mouetur post tres menses, & fœmina post quatuor menses. Et dixerunt quidam, de ingenijs est in cognitione illius, vt sumatur Aristolochiæ aure. i. & teratur, & conficiatur cum melle, & supponatur cum lana viridia mane vsq; ad meridiem, & in ieiunio: tunc si dulcescit saliuæ eius, est concipiens masculum: & si est amara, tunc est prægnans cum fœmina, & si non alteratur, tunc non est prægnans. Et in hac causa est consideratio, & indiget experimento, vel multa perscrutatione in scientia sua. Signa autem fœminæ, & quæ prægnans est cum filia, sunt contraria illis. Et ex eis, quæ verificant est multitudo vlcerum pedum, & propriè in tribijs, & multitudo apostematum eorum. Et quandoq; est prægnans cum masculo, sed non est masculus nisi debilis, & est lassus, & sunt peiores dispositiones, & dexteriores significationes, quam in prægnante cum fœmina forti. Et enixa masculum consumit partum eius in 25. diebus vsq; ad 30. nisi ipsa sit ægra, & fœmina ex 35. vsq; ad 40. & illud fit secundum

dum plurimum . Hæc Auic. ex quibus satisfactum videtur nostro quæsito . Nunc ad aliud cap. accedamus .

D E S T E R I L I T A T E , Et fœcunditate . Cap. XIII.

ST E R I L I T A T I S nunc causa querenda est , & fœcunditatis : cum vero contrariorum eadem sit disciplina , cognitisq; sterilitatis causis fœcunditatem impediētib; consequenter etiam fœcunditatis causæ dignoscantur , non nulla de causis sterilitatis in medium afferemus . Et ex Hip. quidem habemus lib. de aere loc. & aq. aliquando tam viros , quam mulieres ex incisione venarum post aures steriles fieri , dum inquit . Venæ enim retro aures sunt , quas si quis secet , sterilitatem inferat . Cuius rei causa est ex eo . Hip. quia à capitis vasis plurimum seminis aduenit , & ex cicatrice transitus obstruitur . In principio vero lib. de steril. plures affert causas , nempe vteri auersionem à pudendo , & eius distortionem , nimiamq; conclusionem , nimios menses , vel pauciores , vteri etiam leuitatem siue ex natura , siue ex vlceribus cicatrices relinquentibus , nimiumq; vteri hiatus . Cuius hæc sunt verba . De his quidem , quæ accidunt

mulieribus in singulis affectionibus, prius dicendum est. Nunc autem ostendam ob quas causas mulieres omnino steriles fiunt, & cur non pariunt, antequam sanentur. Causam vero hanc esse dico, si os vterorum omnino auersum fuerit à pudendo, non concipiunt; non enim suscipiunt vteri genituram, sed statim foras exit: contingit autem hoc etiam si parum distortum fuerit os vterorum præter naturam à pudendo. Et si omnino conclusum fuerit os vterorum, neq; sic suscipiunt: neq; si recens conclusum fuerit magis, quam oportet. Singula vero relata manifesta sunt; etenim si omnino auersum fuerit, aut conclusum, menses non prodeunt omnino, aut prodeunt violenter cum morbo, si sanguis coegerit vteros pro more conuerti. Et si purgata fuerit mulier, aliquando os vterorum ipsi à pudendo auertitur: si vero parum distortum, aut recens conclusum fuerit, prodeunt quidem menses, prodeunt autem violenter, & paulatim per multos dies. Hæc autem omnia manifesta fiunt, si sic habent, contingenti mulieri, & si horum aliquid fuerit, curata mulier fœcunda fit: quandoq; vero etiam sua sponte. Dictum autem est & in muliebribus morbis. Si leues fuerint vteri (contingit autem hoc & ex natura quibusdam

dam , & si vlcera innata magnas cicatrices reliquerint. Si leues igitur vteri fuerint, mulier in ventre non concipit; nam genituram suscipiunt quidem vteri, si non alia aliqua causa obstiterit, non autem concipiunt , sed semen foras emittunt . Hoc autem maxime clarum fit contingenti , & si interrogetur , an aliquando vlcera in vteros ipsi oborta fuerint: menses vero sano quidem modo prodeunt in hoc morbo: verum talis plerunq; incurabilis est, vt in ventre non concipiat . Si vlcus in vteris factum fuerit ab affectione quadam ex relatis , & non statim sanatum , sed impurum factum fuerit, permanet vlcus ad multum tempus, quemadmodum & id, quod in aure existit : & male olet mulier , & quandoq; sanies male olens ipsi ex pudendo fluit: & quandiu sane vlcus habuerit, in ventre non concipit : non enim concipiunt vteri genituram : huic autem menses sano modo procedunt: verum ex contactu , & interrogatione maxime clarum fit de relatis . Curata vero fœcunda fit , exigua tamen spes est . Si quid ex mensibus in vteris remanens scissuram , ac segmentum habeat , quod circa osculum , aut paulo penitius cale scat , & rursus frigescat , neque sic in ventre concipit ; impedimentum enim hoc incumbens genituram , quo

oportet, transire uon permittit. Et si quidem in principio curetur, sanescit, & fœcunda fit: si vero tempus accesserit, sterilis manet: manifesta est autem affectio maxime ad contactum; durum enim quiddam intus est. Et si magis, quam conuenit, uteri hiarint, neque sic prægnans fit; non enim compingitur semen à sanguine morbofo, sed sanguis, qui à corpore morbofo descendit, genituram serosam facit: serosa vero facta genitura tempore modico, aut multo foras progreditur vna cum sanie. Atq; hoc ex corpore mulieris, & ex mensibus manifestum fit; prodibunt enim dicti menses, velut dictum est, siue bibiosa, siue pituitosa, siue aquosa fuerint. At breui curata fœcunda fit, sin minus, non. Si vero mulieri menses nō prodeant omnino, aut ab omnibus relatis, etiam sic non concipit; venæ enim sanguine plenæ genituram non suscipiunt, & in uteris aliquid inueterati sanguinis inesse necesse est, quod genituram nutrirī prohibet. Si vero pauciores, quam debeant, menses prodeant, neque sic prægnans fit: causæ vero in priore morbo relatæ sunt: fit autem hoc manifestum ex interrogatione, & si quidem à natura pauci menses prodeunt, incurabilis est: si vero ab affectione aliqua ex relatis, breui curata fœcunda

cunda erit . Et si plures, quam debent menses mulieri prodeant , neque sic in ventre concipit ; vteri enim sanguine euacuato genituram non concipiunt præ debilitate : si vero etiam conceperint , sanguis multus de repente in vteros mulieris descendens genituram suffocat : manifestum autem & hoc est ex mensibus , qui multi prodibunt . Et si quidem natura mulier multos menses demittit, sterilis fit : si vero non natura , sed ab aliqua ex relatis affectione , breui curata fœcunda erit . Et si os vterorum ex pudendo exciderit, neque sic concipit ; nam os durum fit , & genituram non suscipit , & intumescit , & propterea in totum in fœcunda fit : manifesta est autem hæc affectio ex eo, quod contingit . Et si non prodeant menses, velut debent , sed deorsum processerint in sedem, neque sic in ventre concipit ; manifestum est enim , quod os vterorum à pudendo auersum est , aut conclusum , & si quidem ad sedem auersum fuerit osculum, aut conclusum, curata fœcunda fit : vtrumq; vero ex interrogatione , & responsione manifestum fit ; si enim menses semper sic prodierint, clarum est, quod his morbus causa est . Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt , antequam curentur , & propter quæ omnino steriles

fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem sæpe pariunt. Et de his plura tum lib. de nat. muliebr. tum de morb. mulie. & de aere aq. & loc. vbi de scitharum impotentia loquens si habet. Scithæ Eunuchi, fiunt, & muliebria officia obeunt, instarq; fœminarū omnia faciunt, & loquuntur vocanturque hi effœminat. Et regionis quidem incolæ causam ad Deum referunt, coluntque hos ipsos homines, & adorant sibi ipsi timentes, ne quid tale accadat. Mihi vero hi affectus Diuini quidem esse videntur, sicut & reliqui omnes, neq; vllum aliquem alio esse Diuinorem, aut humaniorem, sed diuinos omnes: verum vnusquisq; eorum suam propriā habet naturā, neq; aliquis citra naturā accidit. Quare quomodo hic affectus contingat, vt mihi videre videor, narrabo. Ab equitatione ipsa diuturni eos corripunt articulorum dolores, nimirum propendentibus semper ex equis eorum cruribus, deinde claudi fiunt, contrahunturque coxendices, cum inualuerit morbus. Medicantur autem sibi ipsis hoc modo. A principio morbi vtramq; venam retro aures incidunt quo facto sanguine multo promanante somnus eos corripit præ imbecillitate; sicq; obdormiscunt, quorum quidem aliqui depulso somno

somno fani exurgunt, aliqui vero minime. Atq; mihi fane videtur ea medicatione se ipsos perdere; venæ enim retro aures sunt quas si quis fecet, sterilitatem inferat his, quibus secantur. Quare id etiam ipsis ex earum incisione accidere certum est. Quando igitur postea vxores adeunt, impotentesq; se factos vident cum illis coire, primū quidem nihil molestius cogitantes quiescunt, cum autem bis, aut ter, aut amplius frustra opus tentarunt, neq; quicquam proficiunt, mox putant se Deum offendisse, in quem culpam reijciunt, induuntq; se veste muliebri palam se euiratos esse confitentes, ad mulierumque contubernia transeunt earum opera tractantes. Hoc itaque malo ditissimi Scytharum afficiuntur, minime vero infimi: immo qui maxime & genere, & potentia præualent, ex nulla alia, quam continuæ equitationis causa hoc perpetiuntur, pauperes vero minus, cū non multum equitent, &c. Et infra. Simili autem modo & reliquis hominibus euenit, vbi enim frequenter, & continue homines equitant, ibi plurimi à diuturnis doloribus articulorum, coxendicumque maxime, & pedum corripuntur, ad coitumq; fiunt impotentes, quæ omnia mala Scytharum genti adsunt. Atq; propterea Scythæ omnium hominum minime

nime sunt ad coitum valentes. Et quod Anaxyridas (brauarum, siue fœminalium id genus est) semper habent, & plurimum temporis in equis desides degunt, vt neque manu tractare pudenda liceat, atque præ frigore, & lassitudine voluptatis, ac iucunditatis coeundi obliuiscantur, neque prius aliud sibi faciendum putent quam vt euirati fiant. Et idem Hip. lib. 5. aphor. text. 6. sterilitatis causam ad vteri frigiditatem, ac spissitudinem, siccitatem, & humiditatem nimiam referet at tanquam genituram extinguentia. Et tex. 63. in marium corporum spissitudinem, vel raritatem, nimiam frigiditatem etiam, ac caliditatem. Et tex. 44. in nimiam mulierum crassitiem, quorum omentum os vteri comprimeret. Et tex. 50. docuit modum dignoscendi, an mulier ex se sterilis sit, nempe vt pannis circumuoluta suffumigetur, & si odor per corpus ad nares eat, & os, ex se sterilem nō esse affirmat. Quibus similia habet 5. aphor. tex. 59. & 62. & lib. de superfœt. Et fœminam primum lauandum esse ait post menstruas purgationes, & galbanum igne coctum vtero applicandum, fœmineoq; ventri alliguandum, & postea post sex, aut actō horas experiendum, an in vertice mulieris odor galbani sentiatur, & si apparet, fecunda

da est, si contra sterilis. Quod etiam idem Hip. ex suffumigijs è mirrha, & aromatis dignoscebat. De quibus plura Auic. lib. 3. fen. 2. tract. 1. cap. 9. cuius text. adduco. In signis sterilitatis ex quocunque duorum spermatum sit, dicuntur res, quarum veritas non verificatur, neq; in eis aliquid iudicatur, sicut est illud, quod dixerunt, quod oportet, quod experiantur duo spermata & proijciantur super aquam, & quodcunq; illorum notat in aqua, tunc ex parte illius est defectus, & dixerunt, fundantur duæ vrinæ super radicem lactucæ & ex illo est defectus, cuius vrina exiccauerit eam. Et ex hoc dixerunt, vt sumantur septem grana tritici, & septem grana hordei, & septem fabæ, & ponantur in vase testeo, & mingat super ea vnus amborum, & dimittantur septem diebus, tunc si grana nascuntur, non est sterilitas ex parte eius. Et dixerunt, quod est longinquius hoc iterum: & melius est illud, quod dixerunt in experientia mulieris, scilicet, quod oportet, vt suffumigetur matrix mulieris, &c. Et infra. Sperma quidem sanum est album, viscosum, splendidum, super quod cadunt muscæ, & comedunt de eo, & odor eius est odor florum palmæ, & sambuci. Quibus assentitur Ras. 22. cont. tract. 3. cap. 1. & Gal. de passio muli.

muli. & idem Auic. fen. 20. tract. 1. cap. 4. 5. & 6. Paul. lib. 3. cap. 74. Et de sterilitatis causis multa etiam habet Auic. lib. cit. fen. 21. tract. 1. cap. 7. cuius hæc sunt verba. Causa sterilitatis aut est in spermate viri, aut in spermata mulieris, aut in membris matricis, aut in membris virgæ, & instrumentis spermatricis, aut propter causam in principijs, sicut tristitia, & timor, & dolores capitis, & debilitas digestionis, & satietas nauseatiua, aut propter errorem accidentem. Causa vero, quæ est in spermate, est sicut malitia complexionis diuersificantis virtutem generationis calidæ, aut frigidæ scilicet frigidæ ex frigore naturali, aut frigore accidente ex longa remanentia, & retentione aut humiditas, aut siccitas. Et causa illius sunt cibi non conuenientes, & acetosa etiã; ipsa enim sunt in summa eorum, quæ infri-
gidant, & exiccant. Et quandoq; est causa, quæ est in spermate, siccitas complexionis non prohibens generationem, sed quæ facit ipsam difficilem, aut corrumpit illud, quod aduenit matrici de alimento infantis. Et quandoq; est causa in spermate, vt sit sperma viri diuersæ impressionis ei, quæ est in spermate mulieris contrarium receptrici, aut communicantis super vno duorum ordinum, & non accidat interea ambo filius.

Et

Et si permutet vnusquisq; socium suum non est dubium, quin sit ambobus filius. Et quandoque diuersificantur duo spermata propter causam malitiæ complexionis in vno quoque eorum, quod cum alio non æquatur, immo addit ei corruptionem. Quare cum permutantur, inuenit vnumquodque amborum, quod æquat ipsum cum contrarietate, quare temperatur. Et de genere quidem spermatis, ex quo non fit generatio, est sperma infantis, & patientis nauseatiuam satietatem, & ebrii, & senis, & sperma eius, qui plurimum vititur coitu, & cuius corpus non est sanum; sperma enim currit ex omnibus membris, & est ex sano sanum, & ex infirmo infirmum secundum quod dixit Hip. & istæ dispositiones omnes inuentæ sunt in vtrisque spermatis simul. Et dixerunt quidam quod de causis corruptionis spermatis viri est coire cum illis, quæ nondum sunt magnæ, & hoc currit cursu proprietatum. Causa autem, quæ est in matrice, aut est malitia complexionis corrumpentis sperma, cuius plurimum est frigus congelans eam, sicut accidit ex patre aquæ frigidæ mulieribus per hoc quod infrigidat, & similiter viris, & per hoc quod alterat partes sanguinis menstrui, & per hoc quod stringit foramina sanguinis men-

menstrui, quare non effunditur sanguis mē-
struus ad fœtum . Et quandoque est cum
materia . Et humiditates corrumpunt sper-
ma iterum per commiſſionem ſuam cum
eo , aut exiccant, aut reſoluunt , aut hume-
ſcant lubricantes, quare debilitatur retenti-
ua , & eſt plurimum, aut debilitantes virtu-
tem attrahentem ſperma , quare non attra-
hit ſperma cum fortitudine : aut propter
conſtrictionem meatuum nutrimenti ex fri-
gore, aut calore, aut ſiccitate, ita vt ſimiletur
corijs ſiccis , aut corrumpens nutrimentum
infantis , aut prohibens ipſum à peruentio-
ne, vel tranſitu per adunationem matricis
vehementem propter ſiccitatem, aut frigus,
aut conſolidationem vlcerum , aut carnem
additam verrucoſam : aut ſicut ſiccitas do-
minans ſecundinæ , quare oppilantur mea-
tus nutrimenti : & accidit ſpermati in ma-
trice frigida, & humida, quod accidit ſemini
in terris humidis paludofis : & in comple-
xione calida, & ſicca, quod accidit ſemini in
terris, quibus eſt calx ſparſa, ſeu permixta ,
aut per abſciſſionem materiei , quæ eſt ſan-
guis menſtruus, cum matrix defecit in attra-
hendo ipſum , & applicatione eius : aut eſt
propter declinationem in ea, aut conuerſio-
nem , aut vehementiam adunationis oris
matricis ante partum propter oppilatio-
nem

nem, aut propter duritiem, aut carnem additam verrucosam, & non verrucosam, aut consolidationem vlcerum, & frigus constringens, & alia ex causis oppilationis, & siccitatem, quare non penetrat ad ipsum sperma, aut debilitas adunationis post prægnationem, quare non retinet ipsum, aut multitudo adipis lubricantis. Et quandoq; fit cum communione corporis totius, & quandoq; est in matrice proprie, & Zirbo, aut in matrice sola. Et quando multiplicatur adeps super Zirbum, facit compressionem, & constrictionem super sperma, & educit ipsum expressione sua, & operatio eius est huiusmodi: aut propter vehementiam extenuationis in corpore toto, aut in matrice: aut nocumentum in matrice ex aposthemate, & vlceribus, & hæmoroidibus, & additione carnea prohibente. Et quandoq; est in ore eius res dura sicut virga prohibens introitum virgæ, & spermatis: aut vlcera, quæ consolidata sunt, quæ lenitur matrix, & constringitur, seu oppilantur orificia venarum emittentium sanguinem menstruum: aut asperitas in matrice. Causa autem factæ in membris generationis aut est debilitas vasorum spermatis, aut corruptio accidens complexionem eorum, sicut cui abscinduntur venæ auris posterius, aut cuius

ius perforatur vesica à lapide, quare communicat nocumentum membris generationis. Et quandoque abscinditur aliquid ex nervis eorum, & facit incurrere debilitatem in vasis spermatis, & in virtutibus eorum generatiuis spermatis, & eijcientibus ipsum. Et similiter cuius contusi fuerint testiculi, aut emplastrantur cum sucharam, aut bibit ex camphora plurimum. Causa autem virgæ facta est sicut si sit brevis in creatione sua, aut causa pinguedinis viri, quare assumit caro plurimum eius, aut ex pinguedine ipsius mulieris, quare elongatur ab ore matricis, & non æquatur in ea virga. Et de eis est amplitudo oris matricis, & non æquatur in ea virga, aut ex eis ambobus simul, aut propter tortuositatem eius, aut propter abbreviationem chordæ, quare declinat virga ab opposito, quare non eijcit sperma ad guttur oris matricis. Causam vero in principijs iam numeravimus; necessarium est enim, vt sint membra digestionis, & membra spirituum fortia, ita vt fiat conceptio. Error autem accidens est, cum spermatis fit emissio ante complementum, aut post complementum: ante complementum vero cum sperma emittitur, est, vt sint mulier, & vir diuersi in tempore coitus; & emissionis spermatis, quare non cessat vnus
eorum

eorum antecedere cum emissione spermat-
tis . Si ergo fuerit antecessio viri , dimittat
eam , & non emittat sperma : & si fuerit an-
tecessio mulieris , emittet vir , post quam
emiserit mulier , & expellitur in os matricis
ex motibus , & attractionibus spermatis , ad
quod attrahendum os ipsius matricis se aper-
ritione vna post aliam cum attractione ve-
hementi , quo sentitur , cum sperma ipsum
emittitur . Et non fit illud nisi aut propter
attractionem aquæ viri cum eo , quod cur-
rit ex ea ex vasis spermatis eius intrinsicis
in matrice effusum ad interiora eius apud
quosdam ; aut propter attractionem aquæ,
vel spermatis sui ipsius , si verum est , quod
dicunt quidam alij , scilicet quod sperma
eius quamvis generetur intra ipsam , tamen
effunditur ad exteriora oris matricis , deinde
deglutit ipsum os matricis , & sic motus
eius ad attrahendum sperma sui ipsius de-
foris , stimulans ipsum apud motum sper-
matis sui : quare attrahit cum hoc sperma
viri ; non enim appropriatur illud emissioni
spermatis viri . Error vero accidens post
complementum est sicut motus laboriosus
ex saltu , aut obuiatione , quæ fit cum casu , &
velocitas eleuationis post emissionem sper-
matis , & similia illis post conceptionem ,
quare lubricat : aut sicut timor accidens ,

aut aliquid ex reliquis causis abortus, quas dicemus in suo capitulo. Inquit Hip. non est vir omnino frigidior muliere scilicet in complexione membrorum suorum principalium, & complexione sua prima, & in complexione sui spermatis sani, nisi accadat ex complexione accidente. Et scias, quod mulier, quæ parit, & imprægnatur, minus infirma est, quam sterilis: veruntamen est debilioris corporis, quam ipsa, & velocius fit anus. Sterilis vero est plurimum ægritudinum, & tardatur eius senectus, & est quasi iuuenis in plurimo suæ ætatis. His fouet Gal. lib. de histo. philo. cap. 10. Aet. lib. 4. ferm. 4. cap. 26. Ras. 2. cont. tract. 6. cap. 1. & 24. cont. tract. 3. cap. 2. Hip. lib. de steril. lib. de nat. pueri, de aere aq. & loc. de genit. & alibi passim. Et idem Gal. lib. 5. aphor. tex. 62. & 59. His igitur ita firmatis dicere possumus ad conceptionem faciendam necesse esse, vt mas cum fœmina non sine voluptate commisceat, & ab utroque fœcundum semen eiacleatur, & ab ipso vtero trahatur, retineatur, osque clausum illud seruet, & commixtum vi conceptricis vteri excitetur, vt fœtum formet. Ex quibus patet ad conceptionem requiri quædam commuua fœminæ, ac mari, vt generatio seminis, ad quam opus est bona corporis

poris temperatura ex Gal. 5. aphor. tex. 63. ac etiam florenti ætate Gal. lib. 2. de san. tuen. cap. 2. & lib. 14. de usu part. cap. 4. pueri enim semen non emittunt, quia nimirum ex augescencia illud non habent, sicut nec plantæ: in senectute vero calore egent, qui fœcundum semen efficiat. Vnde Plato in lib. de Republ. suadet, vt masculina ab anno 30. ad 40. copuletur. Requiritur etiam feminis eiectio (ad quā satis conducit virgæ proportio) quæ fit secundum Gal. lib. 5. aphor. tex. 65. non à spiritu propellente, sed a tensione vasorum semen spiritu commixtum comprimente: quæ quidem eiectio eodem tempore fieri debet ad optimam conceptionem, tunc enim optima fit mixtio, & semen vnum ab altero fouetur. Ex Gal. cap. 7. lib. 1. de sem. Necessaria videtur etiam voluptas ex communi sententia, ad quam efficiendam ferocia materia concurrat ex Gal. cap. 9. lib. 14. de usu part. concurratq; etiam humor spermatis similis in locis prope collum cervicis genitus, quos parastatas appellant, aiuntque exquisito sensu præditas, ex quibus voluptas oriatur. Ex parte etiam mulieris requiritur præsertim, vt semen in vterum trahatur, detineatur, & illi inhæreat. Ex Gal. lib. 1. de usu part. c. 3. & Hip. lib. de superfat. Et hæc de his satis.

DE GEMINO FOETV.

Cap. XIV.

CONSEQVITVR, vt de gemini
fœtus causis verba faciamus. De
qua re Auic.lib.3. fen.21. tract.1. cap.2. sic
testatus est. Et causa quidem in geminis est
multitudo spermatis, ita vt non spargatur
ad duos ventres matricis sparsione replen-
te quemlibet ipsorum ventrium secundum
singularitatem. Et quandoq; accidit pro-
pter diuersitatem expulsionis duorum eie-
ctionum, quando peruenit illi diuersitati
motus matricis in attractione; nam matrici
apud attractionem accidunt motus sub-
sequentes, sicut illi, qui deglutit buccellam
post buccellam, & sicut respirat piscis emit-
tendo respirationem post respirationem;
quoniam ipsa etiam expellit sperma suum
ad fundum matricis cum impulsione plu-
rimis, & est vnaquæq; impulsio cum attra-
ctione spermatis de foris, cum qua attraccio-
ne matrix desiderat aggregationem inter
duo spermata, & illud est res, quam sentit
ille, qui ex coeuntibus est indagator sollici-
tus: & sciunt illud iterum ipsæ met mulie-
res. Et illæ impulsiones, & attractiones sin-
gulares non sunt puræ, immo sunt cum
motu

motu iectigatiuo , quasi vnaquæq; earum sit composita ex motibus , sed illæ non complentur nisi apud numerum iectigationum , immo sentitur post omnem summam iectigationum quies quædam , deinde redit in quietem similem ei , quæ est inter eiectiones , cum virga eijcit sperma , & est omnis vicissitudo secunda debilioris virtutis , & minoris numerationis iectigationum , & fortasse sunt vices vltra tres , aut quatuor , & propter illud multiplicatur delectatio ipsarum mulierum , ipsæ enim delectantur ex motu spermatis , quod est in eis , & delectantur ex motu spermatis viri in ore matricis eorum descendendo ad ventrem matricis : immo delectantur propter ipsum motum , qui acciditatrici . Et non verificatur sermo dicentis , quod earum delectatio , & complementum constat in descensu spermatis viri , ac si quando non descendit sperma viri , tunc non delectentur ipsæ sui ipsius spermatis emissionem : & quod si vir emittit sperma , &atrici earum non accidant motus isti , & non quiescant ab eis , tunc ipsæ non inueniunt delectionem aliam à delectione parua , cui similis est etiam viris ante motum spermatis ipsorum , similis , vel proportionata motui , & titillationi , & commotioni , quæ sit in emissionem aliquid . Neque .

sermo est verus dicentis (contra Hip. dicit lib. de genit.) quod cum sperma viri super matricem funditur, extinguit eius caliditatem, & sedat ipsius inflammationem, sicut aqua frigida, quæ effunditur super aquam calidam bullientem; hoc enim non fit nisi secundum modum, quem diximus, cum ipse mulieres emittunt sperma suum, & deglutiunt sperma viri, cum descendit; in alia enim hora non fit vehementia delectationis, de qua sit curandum: & quandoque conuenit proiectio spermatis masculi cum effusione spermatis mulieris: quare permiscantur ambo, & ad illam subsequuntur proiectiones similes illi vice vna post aliam, quare impregnatur mulier ex ventribus numero pluribus, cum vnaquæque permissio separata sit per ipsam. Et quandoque sunt permissiones vtrorumque spermatum simul, deinde abscinditur, seu separatur illud permistum in partes, aut abscinditur vnum antecedens causa ventositatis, aut iestigationis, aut alterius rei ex causis separantibus: quare distinguitur vnaquæque illarum secundum singularitatem suam. Et quandoque fit illud post texturam puniculi, & fit multitudo embryonum in re vna, & hoc est ex eis, quorum generatio non completur, neque consequitur vitam:

& quandoque fit ante illud, & quæ currunt hoc cursu, verisimile est, quod sit parvæ utilitatis, seu parvæ vitæ. Et utile quidem non est, seu non vivit, nisi illud, quod est, seu cadit in radice distinctum. Et adhuc sperma virile solum est non exuberans, neque implens matricem, neque perueniens ad partes eius 4. ita vt continueatur cum eo sperma mulieris ex duobus additamentis, quæ sunt duo cornua similia ossis dactilorum. Et cum permiscentur duo spermata, fit ebullitio prædicta, & creatur vesicatio, & panniculus primus, & suspenditur sperma totum tunc cum additamentis orificiorum venarum in panniculo secundæ, & inuenitur illic, quod alit ipsum, dum permanet sperma, vsque quo sumat ex sanguine menstruo per umbilicum quantitatem sibi sufficientem ex foraminibus, seu orificijs venarum, cum quibus continuatur panniculus generatus. Et secundum Gal. quidem iste panniculus est sicut linimentum, quod creat sperma mulieris, cum ipsum effunditur illuc, vbi effunditur ad ipsum sperma viri: & si non permiscetur cum eo, tunc tamen separatur, vel descenditur apud permissionem. Et quandoque recipit mulier, & equa sperma super sperma, & delectantur ambæ simul. Partus ve-

ro non fit, nisi cum fœtui non sufficit, quod ei emittit secundina ex sanguine, & quod peruenit ad ipsum de attractione aeris, cum membra eius iam completa sunt. Mouetur ergo tunc apud septimum ad exeundum, cum in eo completur virus: & cum deficit, aduenit ei debilitas quædam, & non redit ad ipsum cum ea virtus usque ad nonum. Quod si egrediatur in octauo, & est debilis, tunc non stimuletur ad egressionem à virtute faciente nasci: immo ex causa alia stimulante ad egressionem lædente non debili, &c. Et his fouet Gal. tum lib. de opt. corp. constit. tum lib. 1. de ca. simpt. cap. 6. & 7. & lib. 1. de sem. cap. 7. lib. 15. de usu part. cap. 4. & de anatom. viu. cap. 52. Ras. 22. cont. tract. 6. cap. 1. Hip. lib. nat. pue. & Arist. 4. de gen. animal. capit. 4. & 5. & lib. 9. de animal. cap. 10. & lib. 7. cap. 4. Et idem Auic. infra lib. cit. cap. 17. de superfœtatione, & gemino fœtu loquens sic inquit. Causa earum est multitudo spermatis, & diuisio ipsius in duo, & quod est supra, & eius casus in duos ventres. Et incolumitas duorum filiorum etiam geminorum non est plurima: & parum sunt inter geminos dies plurimi; ipsi enim secundum plurimum sunt ex coitu vno, & parum contingit, quod

quod ex coitu super prægnationem fiat conceptio; nam si fit conceptio, fit in mulieribus, quæ corpora carnosâ, & pinguiâ habent, & sunt multorum pilorum, & multî sanguinis propter multitudinem caliditatis earum. Et sunt illæ, quæ fortassis viderit sanguinem in imprægnatione, & non curant de eo propter virtutem earum, & fortitudinem matricis ipsarum, & non abortiuntur cum menstruis, & cum apertione eius, quod emittitur in matrice. Et quandoque menstruantur super imprægnatione numero duarum menstruationum, & supra. Quod si cadat imprægnatio super imprægnationem in non valde forti, & in ea, quæ non concipit nisi propter apertionem oris matricis suæ, non propter fortitudinem suæ matricis, timetur, quod sit filius primus iam debilitatus, quare corrumpitur secundus. Et iterum in fortibus timetur latus casus litigij, & compressionis inter duos filios. Et illud quidem plurimum perducit ad febrem, & inflammationem faciei, & aduentum ægritudinum, ad hoc vt abortiatur vnum eorum. Et de signis quidem geminorum, & qui supra sunt, secundum quod dixerunt, & expertum est, est, vt consideretur vmbilicus nati primi continuus cum fœtu: tunc si

non

non fuerit in ipso ruga, neque nodus, non erit post natum primum filius: & si fuerint in ipso rugæ, tunc prægnatio erit secundum numerum rugarum. His concordat Gal. de def. med. 49. Arist. de gen. animal. cap. 4. & 5. Raf. 22. cont. tract. 6. & 7. cap. 1. & Hip. lib. de nat. fœtus, vbi hæc habet. Gemelli autem fiunt ab vno coitu hoc modo. Vteri sinus frequentes, & curuos habent, alios remotiores, alios propinquiores pudendo: & animalia, quæ multa gingunt, plures sinus habent, quam ea, quæ pauca. Similiter autem habent & pecora, & feræ, & volucres. Vbi itaq; contigerit genituram findi, & in duos sinus peruenire, & vteri genituram susceperint, & sinus alter ad alterum non hiauerit, nec dimiserit, segregata genitura in vtroque sinu pelliculas inducit, & viuificatur eadem modo, quo vnus fœtus: quapropter vero id fiat, diximus. Quod vero ab vno coitu gemelli gingantur, hoc testimonio constat. Est canis, & sus, & alia animalia, quæ ab vno coitu pariunt & duo, & plura, & vnum quodque animal in vtero in sinu, ac pellicula existit: atque hæc ipsi fieri videmus, & hæc omnia eodem die vt plurimum pariunt. Sic autem & mulieri ab vno coitu gemelli facti vterque in sinu, & pellicula est,

est, & eodem die vtrumque parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipsius, siue secunda. Quod autem gemelli foemella generantur, hoc causae esse sentio. In muliere; & in viro, & in omni animali, in singulis & debilior, & fortior genitura inest, & non semel, ac simul genitura procedit, sed & bis, & ter ebullit, ac eiaculatur, & non est possibile omnem esse fortem, tum quae prius exiit, tum quae posterius: in vtrum autem sinum crassionem, ac fortio-rem genituram ingredi contigerit, illic masculus gingitur in vtrum vero rursus humidio-rem, ac debiliorem, illic foemella generatur. Si vero in vtrumque fortis ingre- dietur, ambo masculi fient: sin debilis, ambo foemellae. Atque hic sermo sic rela- tus totus finem habet. Quae adeo vera sunt, vt non desint auctores testantes aliquando vltimam eiaculationem adeo esse debilem, vt ex geminis alter masculus aliquando oria- tur, alter vero monstrum, & quandoque etiam molam, testantes de experientia mu- lierem peperisse simul foetum integrum, & monstrum, & alteri post foetum integrum mansse molam, ijs id euenire arbitantes, qui nimium veneri indulgent. Et de foe- tu duplici diuerso temporis interstitio orto testatur Solinus lib. memorab. cap. de ho- mine,

mine, vbi sic habet. Compertum & illud est, quod inter duos conceptus cum intercesserit paululum temporis, vterque residet, sicut in Hercule, & Iphicle apparuit fratre eius, qui gestati eodem onere, interuallis tamen, quibus concepti fuerant, nati videntur. Et de Proconissa ancilla, quæ è duplici adulterio geminos edidit vtrumque patri suo similem, &c. vbi multa mira habet de fœtibus, & hominibus, referens Zoroastem eadem hora risisse, qua natus est, & alios nec rictasse vnquam, nec spuisse, nec sudasse, aut sitisse, qualem Syracusanum appellat. Et iterum Hip. 5. de morb. vulg. testatur in Larissa mulierem peperisse filiam, & quadragesima die à partu superfoetationem excidisse nempe carunculam quandam, & lib. 4. refert Acheloi vxorem sexta die abortiuisse, & masculū aliū ad dies viginti peperisse. Et lib. de superfoet. cū superfetauerit mulier, si primum puerum in medio vteri habuerit, superfoetatio elabitur à primo, ac veteri expulsa. Si vero in altero cornu superfoetationem habuerit, posterius ipsum insuper parit non vitalem, nimirum vitalitate, vbi vterus laxatus, & humectus fuerit, exoluta: si vero non statim secedat superfoetatio, dolores exhibet, & fluxum fœtidum, ac febrem, & facies intumescit, tibiꝰque,
ac

ac pedes, & si pereat, cibum auersatur, donec exciderit: superfoetant autem mulieres, quarum stomachus, id est vteri os, post primam conceptionem non clauditur ita valde, idque apparentibus signis constat: clauditur autem post superfoetationes, quæ posterius insuper pariuntur. Si superfoetatio nondum partium discriminationem habeat, sed caro sit, non quidem intumescit, sed putrescit, donec ex vtero exeat. Si cui exeat secunda pueri in vtero, prius quam puer foras procedere incipit, ægre parit: & adhuc magis periculose, si caput non præcedat. Si vero alicui vna cum secunda puer foras exierit, & ad stomachum, id est, os vteri progressus rupta secunda emerferit, magis facile parit. Itemq; si puer quidem foras prodit, secunda vero adhærescit, & se ipsam retrahit, atque istic manet. Cum puer non vitalis futurus nascitur, caro ipsius ungues super eminent: ungues vero tum in manibus, tum in pedibus deficiunt, &c.

DE PARTVS DIFFICVLTA TE.

Cap. XV.

PA R T V S difficultas nunc expendenda est, cuius tractationis magnus est vsus tum ad partus, tum ad parientis conseruationem.

tionem. De qua re Paul. lib. 3, cap. 6. Pariendi difficultas vel parturientis, vel fœtus, vel loculi, vel à foris euenientium vitio accidit: parientis quidem, si nimium crassa, & præpinguis, aut vulua tota iusto arctior sit, aut dolorum imperita, aut pauida, aut inflammationem circa vterum, aut alijs partibus experta, aut quocunque alio modo affecta, aut suapte natura imbecillior, minusque ad fœtum propellendum firma, aut quia parturitionem intempestiue accelerauerit. Fœtus autem vitio, si inusitatæ magnitudinis, aut paruitatis, & modicæ grauitatis, aut amplissimi sit capitis, aut monstrum: verbi causa biceps, aut mortuus, aut viuens quidem, sed imbecillis, neque potens in lucem progredi, aut numerosi fœtus; qui nos enim simul editos asserit Herophylus: aut si naturæ contrariam habuerit in vtero figuram; naturalis enim nascentis figura est, prima quidem in caput vergi, manibusque in fœmora protensis, procliui directe ad orificium capite: proxima vero, si fœtus reſta in pedes conuersus est. His exceptis reliquæ omnes parturienti formæ præter naturam sunt. Vitio autem loculi partus redditur difficilis: si propter crassitatem non auellatur, vel si ante quam cōueniat, præ nimia tenuitate abrumpatur, euacuato namq; humore

humore foetus propter ariditatem ægerri-
me delabitur . Ex his, quæ foris occurrant,
ægra fit parturitio, vel frigore, quod vterum
condensauit, vel calore immodico, qui vires
deiecit , aut alio quopiam euentu fortuito
incurfante . Auic. lib. 3. fen. 21. tract. 2. cap.
21. Difficultas partus aut fit causa prægnan-
tis , aut causa matricis , aut secundinæ , aut
causa vicinantium , & communicantium ,
aut causa horæ partes, aut causa obstetricis ,
aut propter causas primitiuas . Facta vero
causa prægnantis est, vt sit debilis passa egri-
tudines , aut famen , aut sit timida, aut non
consueta imprægnationi, aut partui : immo
tunc est primum, cum parit, quare est timor
eius maior : & dolor ipsius vehementior ,
aut est anus debilis, aut est plurimæ adipis ,
aut est vehementis pinguedinis habentis
strictum almazen , cuius mazen non dilata-
tur , & non fortificatur , vel non est potens
super compressionem, & expressionem ve-
hementem ad matricem cum lacertis ven-
tris , & est parvæ tolerantix in dolore , &
est vehementis permutationis , & inquietu-
dinis: quare perducit illud ad causam aliam,
& est alteratio figuræ infantis ab eo , quod
conuenit . Facta autem causa foetus aut est
propter genus eius (fœmina enim penitus
est difficilioris partus , quam masculus) aut
est

est propter magnitudinem eius, aut magnitudinem capitis eius, aut grossitudinem corporis eius, aut propter multam eius paruitatem, aut leuitatem, quare non descendit cū fortitudine, aut propter alterationem creaturæ ab æqualitate, quæ est facilis lubricitatis, sicut si sit sicut ille, qui habet duo capita, aut quem comprimit numeratio embryonum; fortasse enim in ventre vno sunt quinque, immo quandoque numeratio maior illa, qui parui sunt, & diuersi. Et quandoque est numeratio plurima valde in cisti vna. Et quandoque est difficultas propterea quod est mortuus, quare non fit ei adiutorium propter motum eius: aut est debilis, & fit paruum adiutorium propter motum eius. Et quandoque fit difficultas propterea quod eius exitus est non naturalis, sicut si egreditur super pedes suas, aut super latus suum, & manus suas, aut egreditur curuatus, ita vt pedes declinent versus faciem, aut egreditur super genua, & coxas: & illud fit propter corruptionem motus embryonis, aut propter multitudinem inquietudinis parturientis. Et ex eis, quæ securitatem faciunt eius est, vt sint accidentia partus, & dolor decliua ad inferiora, & sit anhelitus bonus. Facta vero causa matricis est, vt matrix sit parua, in qua coangustatur motus fœtus, aut

aut sit sicca valde, in qua non sit lubricitas ;
aut sit os strictum valde in creatione , aut
propter consolidationem ab vlceribus, & re-
liquis speciebus constrictionis : aut sit in ea
aliqua ægritudinum malarum , sicut phleg-
mon, aut vlcera, aut rhagadiæ , aut hæmoi-
rroides in matrice . Aut fuit iam clausa ,
quare scissum fuit siphac ab ore matricis
scissione non completa , quare est eius di-
positio sicut dispositio constrictionis oris
matricis in creatione . Facta autem prop-
ter secundinam est, vt secundina non disrū-
patur propter grossitudinem suam , quare
non aperiat fœtus euasione : aut ipsa
rumpatur velociter , & egrediantur humi-
ditates plurimæ ante complementum fœ-
tus , quare non iuueniat lubricitatem . Facta
vero causa vicinantium , est , vt sit in vesica
apostema, aut nocumentum aliud ex reten-
tione vrinæ , & alijs : aut sit in intestino fœx
sicca plurima, aut apostema, aut colica alte-
rius generis, aut hæmorrhoides, aut rhagadie
ani, & sicut si sint ilia mulieris subtilia . Fa-
cta autem causa horæ partus est, vt sit fœtus
velox ad conatum partus, & sit fortis in eo ,
& non acciderit ei nocumentum, & fiat res
difficilis ei, sicut sæpe contingit illud, immo
accelerat, quare accidit, vt difficultetur par-
tus ; quoniam virtus quamuis sit fortis se-

cundum necessitatem, tamen est debilis secundum accelerationem, vel conatum: facta autem propter causas primitivas est, sicut si forte fiat frigus, quare fortis fiat constrictio membrorum partus; & propter illud multiplicatur in regionibus septentrionalibus, & in ventis septentrionalibus, & fit in regionibus, & temporibus frigidis difficilior. Et quandoque perducit huiusmodi difficultas ad disruptionem ventris, & rupturam mirach. Aut fortis fiat calor, quare fortis fit mollificatio virtutis: aut adueniat ei tristitia. Et sicut si mulier sit plurimum vtens aromaticis, & adoramento aromatum, & fiat matrix eius assidue attractionis ad superiora: quapropter non oportet apud difficultatem partus, & casum virtutis, vt olfaciat aromatica supra exigentiam necessitatis in reductione virtutis, si cadat. Et multoties perducit difficultas partus ex causis prædictis, & ex frigore constrictiuo, & inspissatiuo ad hoc, vt rumpantur venæ in pectore, & pulmone, quare perducit ad sputum sanguinis, & tussim, & pthysim. Et quandoque perducit ad incisionem nervorum, & lacertorum propter vehementiam eius, quod accidit de tensione cum paucitate conuenientiæ ad exitum propter defectum lenitatis, & lubricitatis: quare perducit

cit ad spasmus. Et quandoque peruenit res in quibusdam earum ad hoc, vt findatur mirach ventris, & illud est, quando superfluit inspissatio. Hæc Auic. quibus fauet Aet. lib. 4. ferm. 4. cap. 22. Hip. de nat. pue. & de morb. muliebr. Ras. 22. cont. tract. 7. cap. 1. Alzar. lib. pract. tract. 25. sect. 2. 6. 10. Ser. tract. 5. cap. 36.

D E A B O R T V.

Cap. XVI.

ABORTVS causas multas adducit Auic. lib. 3. pluries cit. cap. 8. dum inquit. Causæ abortus aut sunt primitiue ex percussione, aut casu, aut exercitio superfluo, aut saltu vehementi, & proprie ad posteriora, vel retro; ipse enim multoties facit descendere sperma conceptum visibiliter: aut aliquid ex passionibus animalibus, sicut ira vehemens, aut timor, aut tristitia. Et ex frigore aeris, & caliditate eius superfluis. Et propter hoc genus aborretur prægnanti prolongatio balnei ex hoc, quod magnificatur anhelitus eius; balneum enim licet abortiri faciat propter lubricitatem, facit tamen abortiri, propterea quod facit fætum indigere aere frigido. Et quandoque prouenit ex debiliata eius propter defectum, &

mollificationem ipsius, propter causam resolutionis, & ex nocumentis corporeis; & ex ægritudinibus, & ascham, & fame vehementi, & euacuatione humoris, aut sanguinis plurimi per medicinam, aut phlebotomiam, aut ex se ipso, & ex fluxu sanguinis menstruum plurimi. Et quanto magis filius est maior, est nocumentum cum phlebotomia in ipso plus: aut ex repletionem vehementi: aut ex satietate nauseatiua plurima corrumpente nutrimentum fœtus, & oppilante via ad eum: aut ex multitudine coitus mouente matricem ad exteriora, & proprie post septimum. Et multitudine balneationis, & ablutionis lubricante, & mollificante matricem, & faciente abortum, licet balneum abortiri faciat causam mollificationis virtutis, & quia facit fœtum egere aere frigido, secundum quod diximus. Isti ergo sunt ordines causarum primitiuarum. Et quandoque fit à causis propter fœtum, sicut est mors eius propter aliquam causam mortis eius: quare expellit eum natura, & proprie quando currit ex eo res virulenta, quæ mordicat matricem, & lædit eam, vel sicut est debilitas eius, quare non firmatur: aut propter panniculos, & inuolutiones, quibus continetur. Cum enim abrumpuntur, & nollificantur, & effunditur

tur ex eis humiditas eorum lædit matricem, & mouet eam expulsiua, & adiuuat iterum ad lubricitatem. Aut propter causam matricis de amplitudine oris eius, & paruitate adunationis eius, ex humiditatibus in matrice, aut in orificijs venarum lubricantibus, & grauantibus. Et quandoque fit propter reliquas species malitiæ complexionis in matrice ex calore, aut frigore, aut humiditate, aut siccitate, & paucitate nutrimenti foetus. Et quandoque fit ex ventositate in matrice, & ex apostemate, & erisipela, aut duritie, aut cancro. Et quandoque fit ex vlceribus in matrice. Et plurimum abortus facti in mense secundo, & tertio fit ex ventositate, & humiditatibus super orificia venarum, quæ sunt matricis, quæ nominantur foramina, ex quibus contextuntur venæ secundinæ. Cum ergo humectantur, mollificantur ipsæ, & illud, quod ex eis textitur: quare fit abortus foetus ex quolibet motore, aut ex ventositate, aut grauedine. Et quandoque est causa malitiæ complexionis calidæ exiccantis, aut frigidæ congelantis. Et iterum ex eis, quæ abortiri faciunt in initio rei, est tenuitas spermatis in radice, quare non creatur ex eo panniculus primus nisi debilis præparatus ad distrumpendum, cum hoc quod ipse

attrahit sanguinem . Et in sexto, & qui sunt post ipsum ex humiditatibus dispersitis in matrice, lubricantibus fœtum . Et dixerunt quidam, quod fit plurimum illius ex ventositatē, & veritas est iste sermo . Post spatium vero notum plurimum abortus nō fit nisi ex debilitate lædente . Et dicitur, quod illa, quæ est vehementer extenuata, cum imprægnatur, abortitur, antequam grossescat ; quoniam corpus recipit de cibo ad sui rectificationem, & reditutionem suæ virtutis, taliter quod non superfluit embrioni, quod ipsum nutriat, quare debilitatur . Et in regionibus quidem valde frigidis absque æqualitate, & temporibus frigidis valde multiplicatur abortus, similiter difficultas, & similiter mors prægnantium . Et similiter in regionibus meridionalibus, & temporibus meridionalibus multiplicatur abortus, & similiter in aeribus meridionalibus . Et minoratur in septentrionalibus, nisi sint frigidi vehementer lædentes embrionem . Et quando præterijt hiems austrina calida, & sequitur illam ver boreale frigidum, abortiuntur prægnantes, quæ parituræ sunt in vere, ex qualibet causa, & pariunt debilem . Et dolores quidem accidentes apud abortum vehementiores sunt doloribus accidentibus apud partum ;
quo.

quoniam illæ sunt res non naturales. Similia habet Hip. 3. aphor. 12. & lib. 5. tex. 45. 31. 34. 53. & 44. & lib. 44. Haly. 9. the. cap. 39. Ras. 22. cont. tract. 7. cap. 1. Alzar. lib. pract. tract. 25. sect. 2. cap. 6. Et Auic. iterum lib. citat. cap. 10. Embrionis suspensio ex matrice est sicut suspensio fructus ex arbore : & sicut maior timor , qui timetur super fructum , quod cadat, est, aut cum incipit eius apparitio, aut cum ipse existit complementum, seu maturatio . Similiter quod vehementius timetur super embrionem , quod abortiuus fiat, est apud principium conceptionis, & ante appropinquationem horæ partus; quare oportet, vt caueantur in his duabus horis causæ abortus prædictæ . Et pharmacum quidem solutiuum est de summa illarum causarum : quare oportet, vt caueatur eius dispositio ante mensem quartum, & post septem : & in eo quod est inter illa iterum, veruntamen in eo, quod est inter illa, est salubrius, & ad ipsum peruenitur, cum necessarium est. Et fortasse non erit excusatio in quibusdam harum horarum, quin soluatur, & mundificetur sanguis eius, & non corrumpat embrionem propter malitiam completionis : quare oportet, vt fiat cum facilitate, & subtilitate . Et quando etiam men-

strua ante conceptionem non sunt menstrua necessaria, vei conuenientia : & remanent in ea superfluitates menstruorum eius indigentes mundificatione, & tunc si non mundificantur, recipit eorum corruptionem embrio. Oportet ergo, vt mundificetur illud cum subtilitate cum mundificatiuis subtilibus, non potando, sed supponendo, & non supponant post os matricis, immo supponant in collo matricis : & non mundificetur cum eo, quod mundificat vice vna, immo vicibus pluribus, &c. Et cap. 12. Quandoque abortus in quibusdam horis necessarius est, de quibus est illa, quæ est, cum prægnans est puella parua, supra quam timetur mors ex partu. Et de illis est, cum in ore matricis est nocumentum, & additio carnis stringens super fœtus egressionem, quare interficit. Et de illis est apud mortem fœtus in ventre prægnantis. Et scias, quod quando fit difficilis partus quatuor diebus, tunc iam moritur fœtus : quare occupatus sis in vita matris, & non occuperis in vita fœtus, immo stude in extractione illius. Et abortum quidem quandoque faciunt motus, & quandoque faciunt ipsum medicinæ : & medicinæ quidem faciunt, quoniam interficiunt fœtum, & quia prouocant menstrua cum
forti-

fortitudine : & quandoque faciunt cum lubricitate . Et interficientia foetum sunt amara , & prouocantia menstrua iterum sunt amara , & acuta : & lubricantia sunt humida viscosa , quæ administrentur bibita , & inposita . Et ex motibus est phlebotomia , & proprie super magnitudinem foetus , & super famem : & exercitium , & saltus plurimi , & delatio oneris grauis , & vomitus , & sternutatio . Et de regimine bono in illo est , vt intromittatur in os matricis prægnantis charta inuoluta in modum licinij , aut penna , aut lignum abrasum , vel politum ; & factum acutum in modum licinij cum mensura quantitatis frusti , vel rami ex vsnen , aut ruta , aut arthanita , aut serachs . Ipsa enim abortiri faciunt procul dubio , & proprie cum liniuntur ex aliqua medicinarum abortiri facientium , sicut alkitram , & aqua , seu succus pulpæ cologintidæ , & similia . Et de medicinis quidem abortiri facientibus aliæ sunt singulares , aliæ compositæ , singulares iam diximus in tabulis medicinarum singularium , & compositas in Antidotario . Hic vero dicemus de vtriusq; ordinibus eas , quæ magis operatiuæ sunt in intentione ; &c. Qui vult de his plura , legat integrum Auic. tex. cit. & Ras. 22. cont. tract. 7. cap. 2.

D E M O L A .

Cap. XVII.

SV B S E Q V I T V R modo de mola dicere, quæ secundum Aetium, ideo id nomen sortita est, quod sit difficile mobilis: per quam quidem intelligimus frustum carnis præter naturam vita præditum, vt communiter dicunt. De qua re Hip. lib. i. de morb muli. Cæterum molæ conceptus hæc causa est. Cum multi menses modicum, & morbosum semen conceperint, neque conceptus certus fit, & venter plenus est velut prægnantis: nihil autem in ventre mouetur, neque lac in mammis generatur: mammæ autem turgidæ sunt. Hæc igitur ad duos annos, sæpe etiam tres sic habet: & si quidem vna caro fiat, mulier perit; neque enim fieri potest, vt superstes maneat: si vero plures, erumpit ipsi per pudendum sanguis carnosus plurimus, & si hoc moderate fiat, seruatur, sin minus à fluxu correpta perit, & morbus quidem talis est. Iudicare vero oportet ex plenitudinis mole, & quod in ventre non mouetur, nam mas trimestris, foemina quatrimestris motum habet. Post quam igitur tempore hoc præter gressu non mouetur, nimirum
hic

hic morbus est. Est autem hoc magnum signum, quod lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prædictione. Et his similia habet lib. de sterilibus, eiusque morbi curationem aggreditur. Et Auic. lib. 3. fen. 21. tract. 2. cap. 18. Quandoque accidunt mulieri dispositiones similes dispositionibus prægnantium ex retentione mestrurorum, & alteratione coloris, & casu appetitus, & adunatione oris matricis, & quandoque est in ea aliquid duritiei in matrice tota, & accidit inflatio ambarum mamillarum, & repletio earum: & quandoque accidit earum apostematio, & sentit in ventre suo motum, qui est sicut motus embrionis, & magnitudinem corporis, & quæ est sicut quantitas embrionis, quod permutatur dextra, & sinistra. Et quandoque remanent sic annis quatuor, aut quinque; Et quandoque protèditur vsque ad finem vitæ, & non recipit curationem. Et quandoque accidit ei sicut hidropisis, & inflatio ventris, sed tendit ad duritiem, non ad tympanitem sonantem sono tympani. Et quandoque accidit dolor pariendi, & angustia, & cum hoc non parit, immo quandoque est causa in eo tensio, & inflatio in venis menstruæ: quare non deponit aliquid.

Et quādoquē deponit frustum carnis, cuius est forma quædam, cuius species non comprehenduntur. Et quandoque est illud, quod egreditur, tantum ventositas, & quandoque sunt superfluitates aggregatæ, quare egrediuntur cum sanguine plurimo ex eo, qui retinetur. Et mola ex omnibus istis est diuisio secunda, & eadem nominata mola, & alia ab illa non dicitur mola, & nominatur *Perfice naducen*. Et causa in generatione huius frusti carnis, secundum quod existimatur, sunt duæ res, quarum vna est multitudo materierum effusarum ad eam cum vehementia caliditatis. Et secunda est coitus, in quo matrix comprehendit aquam mulieris, & extendit eam cum nutrimento, & propter defectum masculinitatis non concipit. Et de signis discernentibus inter molam harum specierum, & inter prægnationem veram est, quod res illa mouetur nisi in hora quadam, deinde post illud non mouetur: & est durities ventris cum ea vehementior duritie ventris prægnantis cum conceptione vera. Et sunt mulieris manus, & pedes molles valde cum subtilitate eorum. Et signa discernentia inter species alias, & inter molam est existimatio, quod est embrio, & sentitur corpus adunatum in
matr-

matrice. Et multoties accidit ex motu illud, quod accidit ex apostemate matricis ex accidentibus colicæ propter constrictionem eius super orbem: quare accidit dolor vehemens, licet multoties habens molam patiatur aliquid ex dolore colicæ. Et quandoque fit iuuamentum in colica molatica cum electuario de dactylis, & electuario dicto alseriaran, & similibus, ipsa enim resoluunt ipsum dolorem, & cum hoc extrahunt molam. His assentitur Ras. 22. cont. tract. 9. cap. 88. & lib. diuin. cap. 93. Aet. lib. 4. serm. 4. cap. 80. Paul. lib. 3. cap. 69. Arist. 4. de genit. animal. cap. 7. & Gal. lib. 14. de usu part. cap. 7. & 14. meth. cap. 13. Ex his habemus molam fieri ob formationem ablatam, quæ quidem ob crassam genituram aliquando frustratur ex Hip. lib. de morb. muliebr. Et citra masculi commixtionem non gingi contendit Gal. lib. 14. de usu part. cit & si aliquando virgines molam pariant, exquisitam non esse. Arist. autem loc. cit. molæ causam ponit humorem concoctu difficilem, & sic cum alijs concordare videtur, qui crassam genituram proponunt, cum ex eius cruditate, & crassitie ab utero insuperabilis sit. Et hæc de mola mihi dicta sint.

D E M O N S T R O .

Cap. XVIII.

DE monstro nunc dicere aggredimur . Et quidem sicut mola ex ablata formatrice procedit, sic monstrum ex deprauata . Per monstrum autem intelligo nominis inspecta significatione id, quod raro accidit, & recedit ab effectibus consuetis non ad bonum, sed ad malum turpe, & deforme: sub qua significatione, & hermaphroditum contineri arbitror . Generatur autem fœtus monstrosus, quando aliquid vtero occurrit formatricem deprauās . Et monstrum esse erratum non ratione agentis vniuersalis, sed particularis, & materiæ male dispositæ tenet Arist. lib. 2. phis. tex. 81. & de gene. an mal. lib. 4. cap. 4. Et verisimile est, sicut in arte errores fiunt ita & in natura . Et his fauet Gal. lib. de morb. ca. & lib. 2. de diebus decret. cap. 2. Sed non ideo concedendum videtur particulare agens ex se errare posse, cum vis formatrix in semine residens (quæ est particulare agens) dirigatur ab agente vniuersali, & ab intelligentia non errante, immo error statuendus est ex parte materiæ; agens enim agit in materiam dispositum, & cum
 sic

fic agat, non errat, quin immo erraret, si præter dispositionem materiæ ageret. Monstruositas autem est vel secundum speciem, ut quando concipiuntur animalia bruta, & serpentes: vel secundum compositionem, ut quando foetus est humanus, sed caput vitulinum, vel alterius animalis habens, vel quando habet sextum digitum, vel brachium lateri adnatum (de quo Hip. lib. 5. de morb. vulg.) vel aliud quid abundans, aut deficiens. Et monstrum quidem secundum speciem fieri potest vel seminis, vel sanguinis, vel uteri vitio, externis causis comitantibus, sed seminis quidem potissimum, ut si foeminæ attrahant bestiarum semen, vel si attrahant humanum, sed bestias imaginentur, in ex quo semini per spiritus talis fiat impressio, ut bestię formetur. In eadem specie autem fieri monstrum certum est, ut de hermaphrodito patet, de quo postea. Secundum compositionem fit monstrum ob errorem vel conformationis, vel magnitudinis, vel numeri vel situs: & quoad malam conformationem aliquando inæquales sunt partes ex nimia seminis crassitie, & intemperantia iuxta ea, quæ habet Gal. cap. 14. & 15. art. med. ubi arbitratur figuram ob materiæ vitium, & potentiæ imbecilitatem vitari, nempe ex defectu
necessa-

necessariæ qualitatis, & caloris. Ex Hip. sententia potest etiam figura vitiari causa, vteri, cum nimirum inæqualis est potissimum secundum substantiam. Fitque error in magnitudine aucta, quando materia abundat: in diminuta, quando deficit: vel etiam causa vteri magis, vel minus extensi, & capacis: aliquando autem fœtus est parvus, vel magnus secundum totum, vel secundum partem: & si secundum totum arguit totalem materiæ defectum: vel abundantiam: si secundum partem arguit defectum, & impotentiam, vel e contra in illa parte, sicut etiam dici potest de numero imminuto, vel aucto, licet quandoq; fœtus in vtero ægrotans octauo mense vel claudus, vel mancus, vel aliquod aliud malum habens nasci valeat, vt testatur Hip. lib. de septimestri part. quod vitium formationi tribuendum non est, quæ ad quadragessimum secundum diem, nō amplius progreditur. Situs vero vitiosi causam (vt quando lien locatur in dextra, hepar vero in sinistra) Arist. cap. 4. lib. 4. de gen. anim. putat esse impetum materiæ, vt si portio seminis, vel sanguis, ex quo hepar confici deberet in sinistrum latus feratur, & similia. Superest nunc, vt de hermaphrodito verba faciamus.

DE HERMAPHRODITO.

Cap. XIX.

HERMAPHRODITI causæ admodum obscuræ videntur : conabimur tamen pro viribus ex Gal. & alijs illas adinuenire. Et quidem verisimile videtur id contingere ex eo, quod foetus materia, & feminis vis partim debilis, partim fortis existat, ita vt sicut materia inter se pugnat, ita & sexus; dicebat enim Gal. lib. 2. de sem. cap. 5. & 14. de usu par. cap. 6. mulierum genitalia in eo differre à genitalibus virorum; quia virtus fortior viri expulerat extra membrum, quod mulieres ex virtutis, & caloris impotentia extra mittere nequiverunt. Et matricem esse quasi conuersum instrumentum virorum, vt etiam inquit Auic. lib. 3. fen. 21. tract. 1. cap. 1. Et idem Gal. cap. 5. lib. 2. de sem. huius rei causam inquirens sic inquit. Possibile est autem, etiam si dissimilariū partium sit tale semen, potens esse, vt ex omni sui ipsius particula omnes animalis partes efficiat; hac namque ratione semina ipsa differunt, quod id, quod primum elapsum est, aut crassius est: quod vero postea sequitur circa secundam, aut tertiam eiaculationē, aut tenuius,

aut frigidius, aut imbecillius, aut substantiæ infiti spiritus minus particeps: Quomodo etiam vice versa quod primum imbecillius, aut frigidum, aut spiritosum existit: contrarium vero ipsi id, quod prodit circa secundam, aut tertiam, aut quartam electionem: deinde sic in permutatione prædominatur in aliquibus quidem partibus semen masculum, in aliquibus vero foemineum: ubicunque vero dominetur, ea pars dominanti assimilatur, etenim in omni particula materiæ opifex simul adest; neq; enim discretum est seorsim quidem mouens, rursusque seorsim, quod mouetur: sed se ipsum mouet, & continuat semen, & sane etiam augetur, velut antea dicebatur, alimentum ex utero gestante trahens. Nihil igitur miri est utrique parenti natos assimilari circa diuersas partes. Num igitur, & sic de genitalibus partibus eandem causam ponemus, quod partim masculæ sint, partim muliebres? Et quod masculus toto corpore à foemina differt non solum inter homines, sed etiam vniuersa animalium genera? &c. Et Auic. lib. 3. fen. 20. tract. 2. cap. 43. Illi, qui est hermaphroditus, non est membrum viri, nec mulieris, & de illis est, qui habet utrumque, sed vnum eorum est occultius, & debilius, & aliud est è contrario:

trario : & egreditur vrina ex vno eorum absque altero. Et de illis est, in quo ambo sunt æqualia : & peruenit ad me, quod de illis est, qui agit, & patitur, sed parum verificatur hoc. Et multoties curantur per incisionem membri occultioris, & regionem vulneris eius. Et Paul. lib. 6. cap. 69. Hermaphroditorum vitiū ex hermes, & aphrodites, hoc est, Mercurij, & Veneris compositione appellationem sortitum est valde utiq; sexui indecorum; cum enim quatuor sint iuxta Leonidem ipsius differentię, tres quidem in maribus, vna in mulieribus consistit: In maribus quidem alias sub scroto iuxta interfoemineum, alias in medio scroto genitalis foeminei pilis obfixi forma inspicitur: tertia vero his accedit, in qua quibusdam per eiusdem scroti quasi muliebris pudendi rimam vrina destillat. In foeminis vero supra pudendum iuxta pubem mentulę subinde species inuenitur, quę tribus quibusdā eminētibus corporibus vno quasi cole reliquis duabus quasi testibus. Tertia illa, quę viris accidit deformitas, qua per scrotum vrina excernitur, conclamata, & immedicabilis est. Tres reliquę curationem recipiunt partibus superuacuis ē medio sublatis, & aliorum vlcerum modo curatis. Atq; hæc de proposita materia dicta sufficiant.

I N D E X

C A P I T V M.

BORTVS.	fol. 131
A <i>Difficultas partus.</i>	125
<i>Disimilitudo.</i>	83
<i>Efficiens.</i>	14
<i>Externa causa foetus.</i>	7
<i>Fœcunditas.</i>	99
<i>Forma.</i>	16
<i>Gemini foetus.</i>	116
<i>Hermaphroditus.</i>	145
<i>Locus foetus.</i>	63
<i>Materia.</i>	25
<i>Menstruum.</i>	45
<i>Mola.</i>	138
<i>Monstrum.</i>	142
<i>Nutritio.</i>	37
<i>Partes prius, vel post genita.</i>	77
<i>Partus difficilis.</i>	125
<i>Semen.</i>	26
<i>Similitudo.</i>	83
<i>Situs.</i>	60
<i>Sterilitas.</i>	99
<i>Tempus foetus.</i>	71

Errata notabilia sic corrige.

Pag. 6. lin. 18. potest post.

13 21 vtriusque vtrisque.

23 3 fen. 21 adde tract. 1.

23 10 Illuc Illud.

27 11 lib. adde 1.

32 26 Alijsq; aliqui.

18 23 circumdeditur adde enim.

53 18 pactu Partu.

91 4 Causa adde mihi quidē vna sola reli-
qua esse videtur cōsequens ad rē e-
ramentum qualitatum actiuarū, &c.

94 8 fen. 19. fen. 21.

97 28 Pupila Papilla.

106 25 lauandum lauandam.

106 28 Acto octo.

111 24 constringitur constringuntur.

113 20 Sic fit.

114 15 fouet fauet,

117 30 fit fit.

THE HISTORY OF THE

Part I		
1700	1701	1702
1703	1704	1705
1706	1707	1708
1709	1710	1711
1712	1713	1714
1715	1716	1717
1718	1719	1720
1721	1722	1723
1724	1725	1726
1727	1728	1729
1730	1731	1732
1733	1734	1735
1736	1737	1738
1739	1740	1741
1742	1743	1744
1745	1746	1747
1748	1749	1750
1751	1752	1753
1754	1755	1756
1757	1758	1759
1760	1761	1762
1763	1764	1765
1766	1767	1768
1769	1770	1771
1772	1773	1774
1775	1776	1777
1778	1779	1780
1781	1782	1783
1784	1785	1786
1787	1788	1789
1790	1791	1792
1793	1794	1795
1796	1797	1798
1799	1800	1801

